

LEMMIKKIEN MERKITYS IHMISEN ELÄMÄSSÄ - KAI- MER-TEOREETTINEN JÄSENNYS

Seppo Sarkanen
Maisterintutkielma
Yhteiskuntatieteiden ja
filosofian laitos
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2024

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Tekijä Seppo Sarkanen	
Työn nimi Lemmikkien merkitys ihmisen elämässä - KAIMEr-teoreettinen jäsenitys	
Oppiaine Sosiaalityö	Työn tyyppi Pro gradu -tutkielma
Aika Kevät 2024	Sivumäärä 59 + 12 liitesivua
Ohjaaja Ulla Salovaara ja Marjo Kuronen	
Tiivistelmä <p>Selvitän maisterintutkielmassani, miten lemmikit vaikuttavat ihmisen elämismailmassa ja minkälaisia vaikutuksia lemmikkeihin liittyvillä tilanteilla on. Hyödynnän itse keräämäni aineistoni analyysissä KAIMEr-teorian pää- ja alakäsitteitä niin, että olen sijoittanut keräämästäni kyselyaineistosta kuuden vastaajan vastaukset tämän teorian mukaisiin käsitteisiin, sekä olen myös hyödyntänyt Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston valmista aineistoa vastaamaan tutkimustehtävääni.</p> <p>Esittelen tutkielmassani yleisesti kotimaista lemmikkeihin liittyvää tutkimus taustaa sekä ihmisen ja eläimen välistä suhdetta koskevaa ensisijaisesti kansainvälistä kirjallisuutta ja peilaan niitä aineistooni. Hyödynnän tätä kirjallisuutta aineistoni analyysissä antamaan lisänäkökulmia aineistoni kertomuksille.</p> <p>Argumentoin tutkielmassani lemmikkien olevan vastaajien primaareja, tärkeitä suhteita sekä lemmikkeihin liittyvien tilanteiden olevan vastaajien elämismailmassa hyvinkin merkittäviä tekijöitä. Vastausten perusteella lemmikkieläimet ja lemmikkejä koskevat tilanteet vaikuttavat vastaajien elämään sekä positiivisella että haastavalla tavalla. Lemmikkieläimiin liittyvät tilanteet ovat vastaajien perustella luoneet vaikutuksia, jotka ovat sekä vastaajien hyvinvointia auttavia tekijöitä sekä myös elämäntilanteissa vaikeuttavia tekijöitä, mikä voi olla merkityksellistä huomioida sosiaalityön asiakastyössä.</p>	
Asiasanat Sosiaalityö, lemmikkieläimet, ihminen-eläinsuhde, KAIMEr	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

KUVIOT

KUVIO 1	Lemmikkitalouksien määrä Suomessa vuonna 2016 (SVT 2016).2
KUVIO 2	Tutkimustulosten generatiivisten mekanismien tulkinta.....50

TAULUKOT

TAULUKKO 1	Kriittisen realismin tasot, kuvakaappaus (Bhaskar 1998, 41).....13
TAULUKKO 2	KAIMeR:n käsitteistö, kuvakaappaus (Alkuperäinen ruotsinkielinen versio Blom & Morén 2015, 46–47, käännetty versio Svenlin, Matthies & Turtiainen 2021, 15–16 mukaan).15
TAULUKKO 3	KAIMeR-käsitteiden mukainen analyysi Annan kirjoituksesta.31
TAULUKKO 4	KAIMeR-käsitteiden mukainen analyysi Elinan kirjoituksesta.....34
TAULUKKO 5	KAIMeR-käsitteiden mukainen analyysi Jannan kirjoituksesta.37
TAULUKKO 6	KAIMeR-käsitteiden mukainen analyysi Liisan kirjoituksesta.39
TAULUKKO 7	KAIMeR-käsitteiden mukainen analyysi Miian kirjoituksesta.....41
TAULUKKO 8	KAIMeR-käsitteiden mukainen analyysi Sannan kirjoituksesta.44
TAULUKKO 9	KAIMeR-yhteenvetotaulukko analyysin tuloksista48

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	LEMMIKKIEN MERKITYS IHMISELLE	4
	2.1 Yhteiskuntatieteellinen eläintutkimus	4
	2.2 Eläinten vaikutus ihmisen terveyteen ja hyvinvointiin.....	5
	2.3 Eläimet sosiaalityön tutkimuksessa	10
3	KAIMER-TEORIA	12
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	21
	4.1 Tutkimustehtävä ja -kysymykset.....	21
	4.2 Itse keräämäni aineisto	22
	4.3 Tietoarkiston aineisto	23
	4.4 Aineistojen analyysi.....	24
	4.5 Tutkimuseettiset kysymykset.....	26
5	TUTKIMUSTULOKSET	28
	5.1 Lemmikit henkisenä tukena	28
	5.2 Primaarin elämismaailman olennosta luopuminen vähävaraisuuden vuoksi.....	30
	5.3 Organisaatiokäytäntöjen kiertäminen ja läheisapu.....	33
	5.4 Vuokranmaksun toissijaisuus lemmikinpidon kustannuksella	36
	5.5 Lemmikki syynä lähteä ulos.....	38
	5.6 Rahan lainaamisen häpeä	40
	5.7 Toimeentulotukikäytäntöjen tulkinnanvaraisuus ja syvä kiintymys lemmikkiin	43
	5.8 Tutkimustulosten tulkinta ja generatiiviset mekanismit.....	46
6	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	52
	LÄHTEET	56

LIITTEET

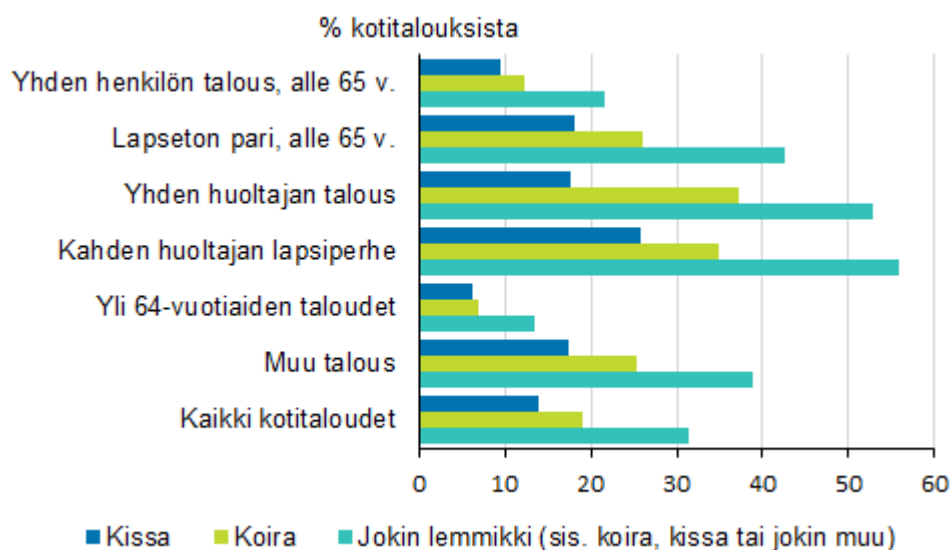
1 JOHDANTO

Tutkin maisterintutkielmassani ihmisten lemmikkeihinsä liittyviä kokemuksia sekä selvitän, minkälaisia vaikutuksia näillä tilanteilla on ollut. Vaikka ihmisen ja eläimen välistä suhdetta on tutkittu runsaasti, se on yhteiskuntatieteellisessä ja sosiaalityöllisenä tutkimusaiheena kuitenkin jäänyt vähemmälle huomiolle (Schuurman 2012, 14–15, 242; Putney 2014, 2). Lemmikit ovat kuitenkin hyvinkin läheisiä ihmisten arjen kumppaneita ja merkittäviä kiintymyksen kohteita (Arkow 2020, 573), joten arkielämän turvaamisessa on perusteltua huomioida myös sosiaalityön asiakkaiden tilanteet lemmikkiensä kanssa.

Kotimaisessa sosiaalityön tutkimuksessa ei ole aiemmin tutkittu nimenomaan vähävaraisten henkilöiden tai sosiaalityön asiakkaiden selviytymiskeinoja tilanteissa, jotka liittyvät heidän lemmikkeihinsä. Tämänkaltaisia tilanteita ovat esimerkiksi sellaiset, joissa henkilöllä ei ole varaa yllättäviin eläinlääkärilaskuihin taikka lemmikin ylläpito muuten on taloudellisesti haastavaa. Tutkimusaiheet ovat pitkälti liittyneet ihmisen ja eläimen väliseen suhteeseen taikka eläinavusteiseen työskentelyyn, mutta ihmisten arkielämän selviytymistapojen tarkastelu on jäänyt pienemmälle huomiolle.

Vuonna 2016 Suomessa arvioitiin noin 31 prosentissa kotitalouksista olevan jokin lemmikki: useimmiten koira tai kissa. Koiria arvioitiin olevan noin 700 000 ja koiria omistavia kotitalouksia oli noin 509 000, kissoja noin 590 000 ja kissatalouksia noin 371 000. Eniten lemmikkejä oli lapsiperheissä. Lemmikkeihin käytetystä kulutuksesta suurin osa meni ruokaan eli noin 400 euroa vuodessa. Toiseksi suurin kuluerä olivat eläinlääkäripalvelut sekä muut lemmikkipalvelut eli noin 300 euroa vuodessa. (SVT 2016; kuvio 1.) Esimerkiksi Yhdysvalloissa lemmikkejä on suhteellisesti huomattavasti enemmän, sillä noin kahdessa kolmasosassa kotitalouksista on lemmikkieläin (esim. Risley-Curtiss 2010, 38; Herzog 2011, 236). Tämä voi vaikuttaa lemmikkieläinten aseman erilaiseen huomiointiin ja painoarvoon paikallisessa sosiaalityön kirjallisuudessa, tutkimuksessa ja käytännöissä. Lemmikkieläinten elinaikaiskustannukset

ovat Yhdysvalloissa noin 8000 dollaria koiraan kohden ja noin 10 000 dollaria kissaan kohden johtuen kissojen pidemmästä eliniästä (Herzog 2011, 236).

KUVIO 1 Lemmikkitalouksien määrä Suomessa vuonna 2016 (SVT 2016).

Kuvaan maisterintutkielmassani, miten ihmisten lemmikkieläimiinsä liittyvät kuvaukset ja tilanteet asettuvat sosiaalityön KAIMEr-teorian (ks. Blom & Morén, 2010; Svenlin, Matthies & Turtiainen 2021) käsitteistöön. Olen kerännyt oman aineistoni sekä hyödynnän lisäksi yhteiskuntatieteellisen Tietoarkiston valmiita aineistoja. Esittelen tutkielmassani teoreettisia viitekehyksiä ihmisen ja eläimen välisen suhteen tarkasteluun ja perustelen, miksi käytän KAIMEr-teoriaa aineiston analyysiin ja miksi lemmikit ovat merkittävä osa ihmisten elämismailmaa kontekstoivia tekijöitä ja tilanteita. Hyödynnän tutkielmassani ihmisen ja eläimen välisen suhteen teoreettista kehitystyötä ja sovellan niitä KAIMEr-teorian käsitteistön mukaiselle aineiston analyysille.

KAIMEr-teoriassa pyritään valaisemaan "musta laatikko" tarkastelemalla mahdollisia generatiivisia mekanismeja, jotka luovat edellytyksiä tai esteitä erilaisten asioiden toteutumiselle tai seurauksille: niitä muuttuvia ehtoja, jotka luovat sekä kontekstia että laukaisevia tekijöitä muutoksille ja tuloksille (ks. lisää luku 3). Omassa tutkielmassani hahmottelen, minkälaisina generatiivisina mekanismeina asiakkaiden lemmikit esiintyvät ja esitetään. Arkielämän ja sosiaalialan työskentelyn esimerkkejä ovat muun muassa tapaukset, joissa henkilö on estynyt esimerkiksi muuttamaan palveluasumiseen, osallistumaan päihdekuntoutukseen taikka lähtemään lähisuhdeväkivaltilanteesta turvakotiin sen vuoksi, että ei saa ottaa lemmikkejensä mukaan tai ei saa järjestettyä näille hoitoa. Toisaalta lemmikit voivat olla myös toisenlaisia generatiivisia mekanismeja näissä tilanteissa: ihminen voi esimerkiksi haluta parantaa omaa tilannettansa, että voisi huolehtia lemmikeistään paremmin. Lemmikit voivat

olla se tekijä, joka itseasiassa saa jo sillä hetkellä luotua sisäistä motivaatiota muutokselle. On myös olemassa palveluasumisen, päihdekuntoutuksen ja turvakotien yksiköjä, minne ihmiset voivat ottaa lemmikkinsä mukaan, mikä itsessään voi mahdollistaa intervention toteutumisen.

Tulen maisterintutkielmassani joltain osin uusintamaan yhteiskuntatieteissä kritisoitua antroposentrismiä keskittyessäni ihmisen asemaan tilanteessa ja sivuuttaessani eläinpolitiikan ja eläinten hyvinvoinnin. Toisaalta kuitenkin huomioidessani lemmikkieläimet mahdollisesti merkittävänä osana ihmisten elämää laajennan hyvinvointikysymykset ja merkitykselliset toiset myös eläimiin, joiden ei sosiaalityössä ole perinteisesti katsottu olevan merkityksellisiä toisia (Risley-Curtiss 2010, 38). Tarkastelukulmani on jossain määrin myös fenomenologinen, sillä pyrin sekä tulkitsemaan aineistoni vastaajien kuvauksia että peilaamaan niitä KAIMEr-teorian käsitteistön kuvaksiin muun muassa primaarien elämäntapahtumien, suhteiden ja vaikutuksien kautta.

2 LEMMIKKIEN MERKITYS IHMISELLE

2.1 Yhteiskuntatieteellinen eläintutkimus

Kansainvälisessä kirjallisuudessa käytetään käsitteitä *human-animal bond*, *human-animal interactions/relationships* ja *human-animal studies* kuvamaan ihmisen ja eläimen välistä vuorovaikutusta nyanssieroillaan. Käsitettä *human-animal bond* käytetään teoreettisesti kuvaamaan ihmisen ja eläimen välistä suhdetta, jossa korostetaan kumppanuutta ja lemmikin asemaa perheenjäsenenä ja lemmikkien tuottamia positiivisia vaikutuksia (Laing & Maylea 2018, 221). Käytän itse sanaparia ihminen-eläinsuhde tai ihmisen ja eläimen välinen vuorovaikutus kuvaamaan kaikkia näitä sen enempää erottelematta, onko kyseessä positiivinen, negatiivinen tai neutraali ihmisen ja eläimen väliseen (vuorovaikutus)suhteeseen liittyvä asia.

Nykyaikaiset englanninkieliset käsitteet *companion animal* ja *human-companion animal bond* itsessään ovat syntyneet 1970-luvulla anglosaksisen kielen lääketieteeseen ja psykososiologiseen käyttöön ja ne kuvaavat lähinnä lemmikkieläinten positiivisia terveysvaikutuksia eivätkä sinänsä heijastele ihmisen ja eläimen välistä vuosituhansia pitkäa monipuolista historiaa (Haraway 2003, 12–14; Anderson 2004, 7–8). Sanaparista *companion animal* on käytetty myös käsitettä *seuraeläin*, minkä nähdään kaivantavan ihmisen ja eläimen välistä hierarkkista suhdetta (Arluke & Sanders 1996, 171, Schuurman 2012, 57–58 mukaan). En kuitenkaan keskity tähän aihepiiriin tutkielmassani ja käytän lemmikkiä ja eläinkumppania synonyymeinä.

Yhteiskuntatieteellistä eläintutkimusta on jaoteltu osiin, joista selkeimmin toisistaan erottuvat eettisesti ja poliittisesti kantaaottava *kriittinen eläintutkimus* ja laajemmin ihmisten, eläinten ja yhteiskunnan välisiä suhteita tarkasteleva *human-animal studies* (Schuurman 2012, 15). Vaikka en erityisemmin keskity sinänsä huomionarvoisiin

eläinten hyvinvointia koskeviin kysymyksiin tai eettisiin eläimenpitoa koskeviin velvollisuuksiin (ks. lisää Laatu 2012), niin otan nämä eläintutkimuksen näkökulmat huomioon siinä määrin missä tämänkaltaista tutkimuksellista erottelua on työni kannalta tarpeellista huomioida.

Kriittisen eläintutkimuksen näkökulma ylittää antroposentrisyyden ja kohdistuu myös eläinten oikeuksiin ja siinä nähdään eläimillä olevan omaa toimijuutta, persoonaa ja subjektiviteettia ja joiden elämällä on itseisarvoa. Näkökulma vastustaa spesismiä eli lajisortoa, jossa jotkin eläinlajit nähdään parempina kuin toiset (Matsuoka ym. 2020.) Spesismi on yhdistetty myös sortoon ja siihen, miten kriittinen sarron vastainen sosiaalityö itsessään ylläpitää sortoa jättäessään muut eläimet ihmisen lisäksi huomioitta (Hanrahan 2011, 278). Tätä näkökulmaa on käytetty esimerkiksi kritisoimaan tilannetta, jossa lemmikkejä omistavat ihmiset eivät pääse edulliseen asumiseen vuokra-asuntojen lemmikkieläinkieltojen takia, vaikka tässä näkökulmassa lemmikit tulisi rinnastaa tasavertaisiksi kumppaneiksi ihmisen kanssa: syrjintä ylittää lajimääritelmät ja lemmikkinen sivuuttaminen on syrjintää itsessään. (Matsuoka ym. 2020.) Esimerkiksi Yhdysvaltain kodittomilla on arvioitu muutamasta prosentista lähes 25 %:lla olevan lemmikkejä, ja vaikkakin lemmikkien kerrotaan tuottavan kodittomille positiivisia tunteita ja kokemuksia, niin lemmikkien omistaminen voi olla esteenä muun muassa palveluiden hyödyntämiselle (Rhoades, Winetrobe & Rice 2015).

2.2 Eläinten vaikutus ihmisen terveyteen ja hyvinvointiin

Ihmisen ja eläimen välistä suhdetta tarkasteleva kirjallisuus on kasvanut viime vuosikymmeninä, mikä tarkoittaa myös selitysmallien lisääntymistä sekä erinäisten tutkimustulosten kasvua. Huomionarvoista on, että lemmikkieläinten vaikutukset yksilön elämään eivät aina ole positiivisia, vaan myös tutkimusnäytön kannalta tulokset ovat ristiriitaisia ja suoranaisesti myös negatiivisia. Tutkimuksellisesta mielenkiinnosta kertoo, että Sandra B. Barkerin ja Aaron R. Wolenin (2008, 491) mukaan siinä missä vuonna 1984 julkaistu ihminen-eläinsuhteen hyötyjä tarkasteleva kirjallisuuskatsaus koostui kuudesta tutkimuksesta (ks. Beck & Katcher 1984), niin vuonna 2008 vastavassa tutkimuksessa oli mukana 129 vertaisarvioitua tutkimusartikkelia. Tutkimusten huomion kohteet vaihtelevat laajasti, mikä viittaa systemaattisen tutkimuksen tarpeeseen (Barker & Wolen 2008, 492). Tutkimustulosten tulkinnan yhtenä ongelmana vaikuttaa olevan psykologisen hyvinvoinnin määrittely, millä saatetaan yhdessä yhteydessä tarkoittaa oireiden poissaoloa ja toisessa positiivisia kokemuksia. Myös ihminen-eläinsuhdeteorioiden moninaisuus tuottaa omat haasteensa. (Putney 2014, 4.) Tutkielmani kannalta merkittävintä ei sinänsä ole erinäisten teorioiden analyttinen

viitekehys, vaan pikemminkin ihmiskokemusten kuvaaminen: tutkimustulosten yhteydessä en lähde tarkasti tutkimaan näiden selitysmallien paikkansapitävyyttä tai erottelemään niitä. On kuitenkin hyvä huomioida ihmis-eläinsuhteen teoreettisen tutkimuspohjan moninaisia hypoteeseja, joista esittelen seuraavaksi muutamia.

Bowlbyn kiintymysteorian johdannaisissa kiintymyssuhde nähdään perustavana vaikuttajana ja joka itsessään tuottaa omat vaikutuksensa (Beck & Madresh 2008; Sable 2013). Toisissa teorioissa suhteen selitykseksi ehdotetaan muun muassa sosiaalisen turvan ja siitä seuraavien psykologisten mekanismien vaikutuksia (Collis & McNicholas 1997) tai suhdetta voidaan tarkastella hyvinvoinnin ulottuvuuksien kautta (Putney 2014). Yksi arvio on, että ihmis-eläinsuhde ei ole suoraan yhtäläinen ihmisten välisiin suhteisiin, mutta on kuitenkin pysyvä turvan ja hyväksynnän lähde ja tässä mielessä ainutlaatuinen suhde (Beck & Madresh 2008, 53). Vaikka lemmikkien voidaan esittää toimivan ihmissuhteiden korvaajana, niin samoin voidaan esittää lemmikkisuhteen olevan jotain sellaista, mitä ihmissuhteesta ei kuitenkaan voisi saada (Sarmicanic 2007, Schuurman 2012, 59 mukaan).

Sosiaalisen turvan hypoteesissa arvioidaan, että lemmikkien vaikutukset henkilöiden hyvinvointiin rakentuvat muista tekijöistä kuin kiintymyssuhdeteoreettisista lähtökohdista. Eräs ehdotus ovat suorat psykologiset mekanismit, missä perinteisten kiintymyssuhdeteorian kategorisoinnilla ei ole merkitystä. Lemmikkisuhteen etuna ihmissuhteisiin on mahdollisuus näyttää tunteitaan, heikkouksiaan ja vaatimuksiaan ilman ihmissuhteessa olevaa pelkoa reaktiosta. (Collis & McNicholas 1997.) Tässä suhteessa aiemmassa kappaleessani esittelemäni väitteet ihmis-eläinsuhteen erityislaatuisuudesta näyttäytyisivät varteenotettava hypoteesina.

Kiintymyssuhdeteorian pohjana on, että ihmiset ja monet muut eläimet ovat biologisesti alttiita hakeutumaan fyysiseen kontaktiin ja muodostamaan emotionaalista yhteyttä valittujen yksilöiden kanssa, jotka muodostuvat tutuiksi ja joihin turvataan psykologiseksi ja fyysiseksi turvaksi. Kiintymysmallin mukaan hellyyssuhteet tuovat turvaa ja lohtua ja pystyvät vähentämään stressiä ja säätelemään mielialaa. Kiintymyssuhdeteorialla voidaan selittää, miksi lemmikkieläimet voidaan kokea niin merkityksellisinä olentoina ja myös perheenjäseninä. Lemmikkieläimet eivät jäseny ai-noastaan luontokappaleiksi, vaan ovat kiintymyssuhteessa yhdenvertaisia ihmisten kanssa. (Sable 2013, 94, 97–98.) Joskus eläimet voivat toimia ihmissuhteiden korvikkeina, mutta lemmikit yleisesti kuitenkin laajentavat ihmissuhteita ja sosiaalisia kontakteja (Sable 2000, Sable 2013, 98 mukaan).

Kiintymystä lemmikkiin on myös määritelty kolmen tyypin kautta: vähemmän kiintynyt, enemmän kiintynyt ja hyvin läheisesti kiintynyt (Sife 2005, Rujoiu & Rujoiu 2013, 166 mukaan). Hyvin läheisesti kiintyneillä lemmikki koetaan perheenjäsenenä, jonka sairastuminen tai kuolema tuottaa vahvaa suremista. Sureminen ja siihen liittyvät tunteet voivat jäädä äänioikeudettomaksi suruksi, sillä eläimiin liittyvää surua ei

välttämättä koeta olevan vapautta ilmaista. (Rujoiu & Rujoiu 2013, 166–167; Laing & Maylea 2018, 222–223, 227.) Lemmikin kuolema voi olla traumaattinen kokemus ja riippuu siitä, kuinka läheinen suhde lemmikkiin on (Rujoiu & Rujoiu 2013, 164; Sable 2013, 96–97). Kiintymyksen tiedostaminen ja surun salliminen voi auttaa tukemaan lemmikinomistajia surun käsittelyssä ja heidän surunsa oikeuttamisessa, sillä lemmikkien menetykseen voi liittyä surun mitätöimistä, vaikka kiintymyssuhteen menettäminen on tosiasiallinen tapahtuma (Sable 2013, 96–97). Melissa Laing ja Christopher Maylea (2018, 229) ehdottavat, että sosiaalityöntekijöiden voisivat ottaa lemmikit perheenjäseninä huomioon ja muun muassa haastamaan niitä rakenteita, jotka tuottavat äänioikeudettoman surun kokemuksia ja yleisesti huomioimaan ihminen-eläinsuhteen mahdollisen vahvuuden. Lemmikkien omistajat voivat syyttää itseään siitä, että lemmikin sairaus on paljastunut myöhäisemmin kuin hoidon tarve olisi alkanut, mikä voi tuottaa syviä syyllisyyden tunteita (Rujoiu & Rujoiu 2013, 166): vähävaraisilla asiakkailla tai henkilöillä voi olla mahdollista, että tämänkaltaisia tilanteita esiintyy taloudellisen niukkuuden vuoksi. Asiakkaiden lemmikkien merkityksen aliarvioiminen voi vaikeuttaa asiakkaiden tilanteen ymmärtämistä ja asiakkaiden tukemista (Risley-Curtiss, Holley & Kodiene 2018, 417). Kun huomioidaan mahdollinen lemmikkien merkitys ihmisten hyvinvoinnille, Pat Sablen (2013, 97) mukaan sosiaalityössä olisi perusteltua huomioida myös lemmikit ihmisten kokonaishyvinvointia tarkasteltaessa.

Lemmikkieläinten vaikutuksista ihmisten terveyteen ja onnellisuuteen on saadottain tutkimuksia viimeisen 30 vuoden ajalta, mutta poiketen yleisestä mielikuvasta, yhteys positiivisen hyvinvoinnin ja lemmikkien välillä ei ole niin yksioikoinen. Tutkimustiedon valossa lemmikkieläinten vaikutus voi olla myös terveyttä heikentävä. (Herzog 2011, 236.) Joissain tutkimuksissa lemmikkejä omistavat sydänkohtauksen saaneet ihmiset olivat vuoden päästä todennäköisemmin hengissä kuin he, jotka eivät omistaneet lemmikkejä (Friedmann, Katcher, Lynch, & Thomas 1980; Sable 2014, 93–94). Toisessa tutkimuksessa on puolestaan saatu päinvastaisia tuloksia, eli lemmikkien omistaminen ennusti heikompa toipumista sydänkohtauksesta (Parker ym. 2010). Vaikka on tutkimustuloksia lemmikkieläinten verenpainetta alentavasta vaikutuksesta (esim. Allen, Shykoff & Izzo 2001; Sable 2014, 93–94) niin vastaavasti on myös tuloksia siitä, että verenpaineen alenemista ei esiinny (esim. Wright ym. 2007).

Lemmikkieläimet voivat vähentää yksinäisyyttä, ahdistusta ja masennusta (Sable 1989, Sable 2013, 94 mukaan; Farnsworth 2004, Sable 2013, 94 mukaan; McConnell ym. 2011). Toisaalta näyttöä on myös siitä, ettei vahva kiintymyssuhde lemmikkiin vaimenna sosiaalisen yksinäisyyden tuottamaa ahdinkoa (Peacock, Chur-Hansen & Winefield 2012, 300) ja eläimistä huolehtiminen voi olla aiheuttamassa yksinäisyyttä (McNicholas ym. 2005). Kumppanieläinten kanssa eläminen on joillain yhteydessä pa-

rempaan mielialaan, mutta joissain tapauksissa eläinten kanssa eläminen on ollut yhteydessä myös negatiiviseen mielialaan tai masennusoireisiin, mitkä toisaalta voivat johtua sairauksista tai stressaavasta elämätilanteesta (Tower 2006; Staats & Hornet 1999). Toisaalta lemmikit parantavat terveyttä mahdollistamalla sosiaalisia kontakteja (Sable 2014, 93–94) ja puutteellisten tai traumaattisten ihmissuhteiden tapauksessa eläinten merkitys korostuu (Laukkanen 2013, 22, Pietarinen 2017, 23 mukaan). Vahva kiintymys lemmikkiin ei kuitenkaan välttämättä ole ainoastaan hyötyä tuottava asia, vaan voi toisinaan johtaa myös terveyttä ja hyvinvointia haittaaviin lopputulemiin (Peacock, Chur-Hansen & Winefield 2012, 301). Ihmiset ovat toisinaan myös valmiita sivuuttamaan omaa terveyttään lemmikkiensä pitämiseksi (Peacock, Chur-Hansen & Winefield 2012).

Positiivisia vaikutuksia on toisaalta näyttäytynyt myös parempana terveytenä ja hyvinvointina sekä parempana fyysisenä kuntona, parempiunisuutena ja vähempänä poissaoloina työpaikalta (Herzog 2011, 236–237). Eläimet vaikuttavat muun muassa puskuroivan stressireaktioita joillain omistajilla, joillain lisäävän liikuntaa, vähentävän yksinäisyyttä, lisäävän sosiaalista toimintaa ja lisäävän lapsilla empatiaa (Barker & Wolen 2008, 492.) Yksinäisille ihmisille ja vanhemmalle väestölle lemmikit motivoivat päivittäisten aktiviteettien kehittämiseen ja tuovat seuraa (Rujoiu & Rujoiu 2013, 165). Eläimet voivat auttaa lievittämään kuormittavien tapahtumien vaikutuksia ja parantaman itsetuntoa ja itsearvoa (McConnell ym. 2011). Lemmikit voivat tarjota sosiaalista tukea (Haverkos ym. 2011, 77, Pietarinen 2017, 43 mukaan), vaikkakin eläimiltä saadun sosiaalisen tuen kokemus voi olla yhteydessä vähäiseen kanssaihmisiltä saatuun sosiaaliseen tukeen (Antonacopoulos & Pychyl 2008). Lemmikeistä huolenpitoon voi kuulua myös haasteita, joihin kuuluvat muun muassa rajoittavuus, stressi ja taloudelliset kustannukset ja ajanpuute (Putney 2014, 6–14).

Negatiivisista tai ei-vaikutuksista ei uutisoida yhtä hanakasti ja yleisesti terveysvaikutteisia tutkimustuloksia on ollut haastava uusintaa (Herzog 2011, 237). On myös viitteitä siitä, että jos tutkimustuloksissa ei esiintynyt eroja lemmikinomistajien ja ei-omistajien kesken, tuloksia ei julkaistu. Lisäksi esitetään, että jos tutkijoilla itseillään on lemmikkejä ja he ovat varmoja positiivisista vaikutuksista, he voivat haluta tukea uskomuksilleen ja tutkimustulokset voivat olla vääristyneitä. (Herzog 2011, 238.) Lisäksi monet tutkimukset perustuvat ihmisten omille, subjektiivisille ilmoituksille ja eräässä tutkimuksessa subjektiiviset tuntemukset väsymyksen, huolen ja stressin vähentämisestä eivät esiintyneet enää standardisoidussa testissä (Wells 2009). Vaikka lemmikeistä on hyötyä osalle ihmisistä, ei tutkimustulosten valossa kuitenkaan vielä voida sanoa lemmikinomistajien olevan onnellisempia tai pitkäikäisempiä kuin ilman lemmikkejä elävät. Myös kausaalisuhte on usein todentamatta: ovatko lemmikinomistajat terveempiä lemmikkiensä takia, vai onko terveemmillä ihmisillä enemmän lemmikkejä? (Herzog 2011, 237–238.)

Lähisuhdeväkivallan tapauksessa lemmikit voivat myös olla väkivallan kohteina. Huoli lemmikeistä voi harvoissa tapauksissa edistää, mutta useimmiten viivästyttää tai estää lähtemistä väkivaltaisesta suhteesta, sillä lemmikkeihin kohdistuu huolta sekä kotona ollessa että vielä turvakodissakin. Tämänkaltaisessa interventiossa lemmikkien huomiointi on merkittävässä asemassa varsinkin, jos suhde lemmikkiin on läheinen. (Strand & Faver 2005, 51–54.) Esimerkiksi joihinkin turvakoteihin ja pitkäaikaisen asumispalveluiden yksiköihin voi ottaa lemmikkinsä mukaan, mutta ilman tätä mahdollisuutta herää tarve joko erinäisille järjestelyille taikka paikasta luopumiselle.

Hyvinvointiteoreettisesta näkökulmasta lemmikeistä huolenpito antaa tunteen pystyvyydestä hoitaa toista olentoa ja tätä kautta mahdollisuuden tutustua itseensä ja omiin kykyihinsä. Eläimet ilmentävät myös positiivista suhdetta toisiin ilmaistun rakkauden (*loving*) kautta. Ihmiset kokevat henkilökohtaista kasvua lemmikkien kanssa elämisen myötä ja löytävät uusia kykyjä itsestään, jolloin lemmikkien kanssa oleminen kytkeytyy hyvinvointiteoreettiseen *olemiseen*. Eläimistä huolehtiminen voi tuoda myös tarkoitusta elämälle. Eläintenpidon haasteiden huomiointi välineellisen tai psykososiaalisen tuen kautta voi tukea henkilöiden hyvinvointia. Yksi keino sosiaalityön kautta on auttaa asiakasta hyödyntämään omaa sosiaalista verkkoaan tai vapaaehtoistyötä sekä myös paikantaa eläinhoidossa tukea tarvitsevat ihmiset. (Putney 2014, 10–13.)

Aiemman kappaleen hyvinvointiteoreettinen *oleminen* ja *loving* vaatii käsitteenmäärittelyä: Käytän Erik Allardtin (1993) hyvinvointiteoreettista käsitteistöä suppeasti ja ohjeviivaisesti tukemaan muiden artikkelien hyvinvointimääritelmiä. En siis erityisemmin paneudu hyvinvointiteoriakeskustelun nyansseihin ja suuntauksiin, vaan käytän niitä lähinnä kuvauksellisina apuvälineinä. Allardt kuvaa hyvinvointiteoreettista *olemista* (*being*) tarkoittaen sillä tarvetta integroitua yhteiskuntaan ja elää sopuossuonnessa luonnon kanssa. *Olemiseen* kuuluvat muun muassa oman elämän päättöksiin ja tapahtumiin osallistuminen, vapaa-ajan toiminnot (*doing*) ja luonnosta nauttimisen mahdollisuudet. *Loving* puolestaan viittaa Allardtin mukaan tarpeeseen olla vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa ja muodostaa sosiaalista identiteettiä. Näitä vuorovaikutuksen tarpeita ovat muun muassa kiintymyksen perheeseen, sukuun, yhteisöihin ja ystäviin. (Allardt 1993.)

2.3 Eläimet sosiaalityön tutkimuksessa

Vaikka ihmisen ja eläimen välisen suhteen tutkimusta on varsinkin viimeisen kolmenkymmenen vuoden ajan syntynyt runsaasti ja erityisesti eläinavusteisista menetelmistä on kotimaisiakin tutkimuksia ja opinnäytetöitä (ks. esim. Pulkkinen & Seivo 2021; Vainio ym. 2022; Lipponen ym. 2023), kotimaassa asiakkaiden elämäntilanteita lemmikkiensä kanssa ei ole hakujeni perusteella liiemmin tutkittu. Hakiessa JYKDOK:n kirja-, lehti- ja tietokantahaulla sekä kotimaisista artikkeleista haulla *sosiaalityö AND (kissa OR koira OR lemmik* OR kumppaniel* OR eläin*)* ja kaikki osumat, hakutulokset jäivät kymmeneen, joista olen tarkastanut relevantit tulokset. Tampereen, Helsingin, Lapin, Turun ja Itä-Suomen yliopistojen opinnäytetyöhaulla ”*sosiaalityö AND lemmik**” löytämissäni opinnäytetöissä lemmikit esiintyvät satunnaisesti sivulauseina: lemmikkieläimet tai ihmisen ja eläimen välinen suhde eivät ole keskiössä tai opinnäytetyöt keskittyvät eläinavusteiseen työskentelyyn tai luontolähtöisiin menetelmiin, mitkä eivät liity omaan aiheeseeni kuitenkaan kovinkaan läheisesti. Tutkielmassani mielenkiintoni on ihmisten suhteet ja tilanteet omien lemmikkiensä kanssa, siinä missä eläinavusteisissa interventiossa ja työskentelyssä keskiössä on eläinten hyödyntäminen asiakastyössä.

Kotimaisessa kirjallisuudessa eläinavusteinen työskentely sisällytetään usein luontolähtöisen Green Care -toiminnan sateenvarjokäsitteeseen. On kenties hyvä huomioida, että Green Care -toiminnassa on kyse myös ammattimaisesta ja maksullisesta, laatuhyväksytystä palveluntuotannosta, maksullisista yritys- ja yhteisöjäsenyyksistä sekä vaikuttamistyöstä. Kun puhutaan Green Care -toiminnasta, kyse ei nähdäkseni ole puolueeton ja tieteellinen järjestelmä, vaan kyse on myös kaupallisesta toiminnasta, jossa on kyse myös taloudellisista intresseistä. Green Care Finland ry myöntää myös maksullisia laatumerkkejä palveluille, jotka hakevat ja täyttävät heidän kriteerinsä.

Kansainvälisessä kirjallisuudessa *animal assisted social work* (AASW) on verrattain tuore, 2010-luvulla rakentunut käsite, vaikkakin eläinten kanssa työskentelystä onkin pitkä historia. Yhdysvaltaisessa kontekstissa muutamassa yliopistossa kuitenkin on alettu tarjota ihmis-eläinsuhteeseen erikoistuvia sosiaalityön opintoja; Toisaalta yhdysvaltaisessa järjestelmässä myös sosiaalityön oppiaineen ja ammatin rooli on erilainen kuin kotimaisessa kontekstissa. Yhdysvalloissa on olemassa muun muassa maisteriohjelman opintoja ihmis-eläinsuhteeseen keskittyvässä *Veterinary social work*:ssa sekä mielenterveyteen suuntautuvassa *Clinical social work*:ssa. Jos kotimaisessa kontekstissa käytetään eläinavusteisen sosiaalityön käsitettä, on hyvä huomioida, että sillä pikemminkin kuvataan sosiaali- ja terveydenhuollon alalla harjoitettavaa työskentelyä eikä sosiaalityön tieteenalaa ja oppiainetta. Esimerkiksi kotimaisissa

ammattikorkeakoulujen opinnäytetöissä viitataan usein erääseen AMK-opinnäytetyöhön (ks. Kahilaniemi 2016a) sekä opinnäytetyön kirjoittajan tekemään kaupalliseen ja maksulliseen Green Care -menetelmäoppaaseen (ks. Kahilaniemi 2016b). Kyseisessä opinnäytetyössä puhutaan eläinavusteisesta sosiaalityöstä (AASW) ilman tarkempaa lähdeviitettä. Vaikuttaakin siltä, että yhdysvaltalaisessa kontekstissa käytettyä käsitettä on sovellettu suoraan kotimaiseen kontekstiin sen suuremmin käsitettä määrittelemättä ja johon muut opinnäytetöiden laatijat ovat viitanneet.

Christina Risley-Curtisin (2010, 39, 45) näkemys on, että eläinkumppanit tulisi integroida sosiaalityön tutkimukseen, koulutukseen ja käytäntöön, sillä eläinkumppanien huomiointi voisi lisätä ihmisten hyvinvoinnin edistämisen mahdollisuuksia. Sosiaalityön kautta on mahdollista ymmärtää tapoja, miten eläimet sekä tukevat että haastavat ihmisten hyvinvointia (Putney 2014, 4). Asiakkaiden elämää kartoittaessa olisi mahdollista huomioida myös heidän lemmikkinsä, mikä voisi auttaa luottamuksen rakentamisessa ja asiakkaan elämästä kiinnostumisen osoittamisessa (Risley-Curtiss, Holley & Kодиene 2018, 417; Arkow 2020, 575, 584). Eläinsuhteen tarkastelu voi auttaa myös hahmottamamaan lemmikkien osuutta yksilön tukemiseen ja voi olla hyödynnettävissä voimavarana. Toisaalta haasteena voivat olla myös perheen eriävät lemmikkisuhteet ja taloudelliset ongelmat (Risley-Curtiss, Holley & Kодиene 2018, 417), mistä varsinkin taloudelliset ongelmat nousevat aineistossani esille.

3 KAIMEER-TEORIA

KAIMEER on käsitteellinen viitekehys ja teoreettinen malli, jota voidaan hyödyntää sosiaalityön käytännön työssä, sosiaalityön arvioinnissa sekä sosiaalityön kehittämisessä (Blom & Morén 2010, 98). Aila-Leena Matthiesin, Anu-Riina Svenlinin ja Kati Turtiaisen (ks. 2021) toimittama teos esittelee aikuissosiaalityön tietopohjan jäsentämiseksi Björn Blomin ja Stefan Morénin (ks. 2010) kehittämän KAIMEER-mallin, jota myös itse käytän tutkielmassani. Blomin ja Morénin (2010) malli rakentuu *kriittisen realismin* pohjalle, missä todellisuuden nähdään rakentuvan sekä havaittavista ilmiöistä että havaintojen ulkopuolella olevista todellisuuden tasoista. Malli pyrkii selittämään miksi ja miten sosiaalisen todellisuuden tapahtumat tapahtuvat kuten tapahtuvat ja minkälaiset rakenteet ja mekanismit taustalla vaikuttavat. Siinä, missä empiiriseen näyttöön perustuva tutkimus ja käytäntö keskittyy havaittaviin ja mitattaviin ominaisuuksiin ja tuloksiin, KAIMEER:n avulla pyritään selittämään empiiris-analyytisesti sitä, miksi ja miten asiat tapahtuvat tai eivät tapahdu tai miksi interventiot onnistuvat tai eivät onnistu. (Blom & Morén 2010, 98–100.) Tutkielmassani tarkastelen millä tavoin erinäiset lemmikkeihin liittyvät mekanismit, suhteet, tilanteet ja rakenteet synnyttävät tapahtuneita vaikutuksia ja tuloksia. Vaikka en tutkielmassani tarkastele erityisiä sosiaalityöllisiä viranomaispäätöksiä, tarkastelen kuitenkin niitä kontekstuaalisia olosuhteita missä tilanteet tapahtuvat ja kuvaan viranomaistoiminnan synnyttämiä sekä konkreettisia että subjektiivisia vaikutuksia.

KAIMEER on samanaikaisesti sekä kuvaileva että selittävä teoria. Teoria huomioi tilanteiden tekijät ja niiden vuorovaikutuksen sekä selittää taustalla toimivia mekanismeja (Blom & Morén 2010, 116–117). KAIMEER-teoriaa voidaan käyttää muun muassa yksittäisten asiakastapausten käsittelyyn, asiakasdokumenttien analysointiin, tutkimusteorian ja vaikuttavuuden arviointiin (Svenlin, Matthies & Turtiainen 2021, 13–14). Vaikka hyödynnän KAIMEER:a jäsentämään asiakkaiden tilanteita lemmikkiensä kanssa, hyödynnän muitakin teoreettisia kehyksiä ja metodologisia valintoja

aineiston analyysiin tarpeen niin vaatiessa. KAIMEr ei sulje muita menetelmiä pois, vaan voi toimia myös niiden rinnalla (Blom & Morén 2010, 117).

Kriittisessä realismissa todellisuus jaetaan kolmeen eri tasoon: empiirinen, akтуаalinen ja todellinen (ks. taulukko 1). Empiirisellä tasolla tapahtuvat kokemamme asiat, eli subjektiiviset kokemuksemme asioista, kuten kuulemme puun kaatuvan. Akтуаalisella tasolla ovat asiat, jotka tapahtuvat riippumatta siitä, olemmeko havainnoimassa sitä: puun kaatuessa äänen mekaaninen aaltoliike tapahtuu, vaikka emme kuulisi sitä. Reaalilla tasolla tapahtuvat näiden asioiden taustalla vaikuttavat mekanismit, muun muassa fysikaaliset ja kemialliset reaktiot. Kerrokset rakentuvat päällekkäin, eli sosiaaliset ilmiöt pohjautuvat biologisiin ilmiöihin ja biologiset puolestaan kemiallisiin ja fyysisiin reaktioihin. Liikuttaessa kerroksilta ylöspäin, esimerkiksi kemiallisista reaktioista biologisiin ja biologista sosiaalsiin, muodostuu uusia emergenttejä kerrostumia, joilla on omat mekanisminsa ja jotka eivät ole palautettavissa alemmalle tasolle. (Bhaskar 1998; Blom & Morén 2010, 100; Svenlin, Matthies & Turtiainen 2021, 14.) Kun kriittisen realismin kerroksia pohditaan ihmisen ja eläimen välisen suhteen kannalta, voidaan argumentoida esimerkiksi kiintymyssuhdeteoroiden neurokemiallisten reaktioiden ja biologisten vaikutusmallien muodostavan koettavaa sosiaalista todellisuutta: Todellisuus on kerrostunutta, missä kemialliset ja fysikaaliset ilmiöt tuottavat biologisia ilmiöitä, jotka tuottavat sosiaalisia ilmiöitä, kuten välittäjäaineiden tapauksessa. Kriittisen realismin suhteen voidaan esittää deduktiivinen hypoteesi, että biologisten ilmiöiden tuottamat mekanismit kytkeytyvät ja rakentavat sosiaalisia ilmiöitä ja heijastuvat ihminen-eläinsuhteeseen.

TAULUKKO 1 Kriittisen realismin tasot, kuvakaappaus (Bhaskar 1998, 41).

	<i>Domain of Real</i>	<i>Domain of Actual</i>	<i>Domain of Empirical</i>
<i>Mechanisms</i>	✓		
<i>Events</i>	✓	✓	
<i>Experiences</i>	✓	✓	✓

Kriittisessä realismissa tarkastellaan generatiivisia mekanismeja, jotka eivät ole empiirisesti suoraan havaittavissa, mutta joiden voidaan päätellä empiiristen havaintojen perusteella olevan olemassa. Kriittisen realismin viitekehyksessä generatiiviset mekanismit ovat todellisia mekanismeja tai ilmiöitä, joita voidaan teoreettisesti tutkia ja jotka tiettyjen olosuhteiden täytyessä toteutuvat. Teoreettisen kielen avulla voidaan päästä käsiksi näihin taustalla vaikuttaviin tekijöihin. (Blom & Morén 2010, 101.) Tapahtumaprosessien tunnistaminen on haasteellista, sillä generatiiviset mekanismit

eivät ole suoraan havaittavissa sekä niillä on emergentti luonne, jossa liikkuaan tasolta ylöspäin ne muodostavat osistaan uuden kokonaisuuden (Svenlin, Matthies & Turtiainen 2021, 14). KAIMER:n avulla pyritään tarkastelemaan, minkälaisia generatiivisia mekanismeja interventioiden tulosten taustalla on ja pyritään selvittämään tilanteiden kontekstuaalisia olosuhteita, eli miksi ja miten asiat tapahtuvat (Blom & Morén 2010, 100–101).

Sen lisäksi, että generatiiviset mekanismit ovat sosiaalisessa maailmassa tällä hetkellä vaikuttavia mekanismeja, ne ovat myös potentiaalisia ilmiöitä: Björn Blomin ja Stefan Morénin (2010, 101) esimerkissä potentiaalisia generatiivisia mekanismeja voidaan ajatella ruutina, jolla on potentiaalia, mutta joka ei räjähdä elleivät tietyt ehdot täyty. Tämänkaltaisen ajattelu *kontingenssin kontekstuaalisuudesta* eli kontekstuaalisista olosuhteista selittää, miksi interventiot toimivat yhdessä tilanteessa ja toisessa eivät: tietyt mekanismit voivat kumota toisensa ja estää empiirisessä maailmassa tapahtuvan havaittavan ilmiön. (Blom & Morén 2010, 101–102; Svenlin, Matthies & Turtiainen 2021, 14–15.) Sosiaalinen vuorovaikutus on näiden mekanismien havaittavia osia (Blom & Morén 2010, 104).

KAIMER-teorian käsitteistö koostuu viidestä osiosta: konteksti, toimijat, interventiot, mekanismit sekä tulokset ja vaikutukset (ks. taulukko 2).

TAULUKKO 2 KAIMEr:n käsitteistö, kuvakaappaus (Alkuperäinen ruotsinkielinen versio Blom & Morén 2015, 46–47, käännetty versio Svenlin, Matthies & Turtiainen 2021, 15–16 mukaan).

Pää- ja alakäsitteet	Esimerkki
1. Kontekstit	
1.1 Yhteiskunnallinen ja kulttuurinen konteksti	Ympäröivä maailma, naapurusto, muut organisaatiot, edistävät ja estävät rakenteet, lainsäädäntö, normit
1.1.1 Edistävät tekijät	
1.1.2 Estävät tekijät	
1.2 Asiakkaan elämämaailma	
1.2.1 Primaarit ihmissuhteet ja elinolosuhteet	Perhe, ystävät, lähisuku (+/-), terveydentila, tulot, kriittiset ja merkittävät elämäntapahtumat
1.2.2 Sekundaarit ihmissuhteet ja elinolosuhteet	Työkaverit, naapurit, tutut, virkistysmahdollisuudet, kriittiset ja merkittävät tapahtumat
1.3 Interventiokonteksti	
1.3.1 Suora tuen tarjoamisen konteksti	Fyysinen ja sosiaalinen ympäristö, jossa tukea tarjotaan
1.3.2 Epäsuora interventiokonteksti	Sisäinen organisaatio, ilmapiiri, resurssit, ohjelmateoriat, tavoitteet, johtaminen
1.4 Kontekstimekanismit	
1.4.1 Makrotaso	Markkinamekanismit
1.4.2 Mesotaso	Organisaatiotason mekanismit
1.4.3 Mikrotaso	Ryhämekanismi
2. Toimijat	
2.1 Ensisijaiset tuen tarjoajat	Sosiaalityöntekijät, terapeutit, ohjaajat
2.2 Asiakkaat	Aikuinen, lapsi, nuori
2.3 Muut interventiossa osallisena olevat toimijat	
2.3.1 Viralliset toimijat	Opettaja, lääkäri, poliisi, pappi
2.3.2 Epäviralliset toimijat	Naapuri, tuttu, vapaaehtoinen
	Ihmisnäkemys, yhteiskunnanäkemys, näkemys sosiaalityöstä
3. Interventiot – tuen sisältö	
3.1 Sosiaalityöntekijän toiminta	
3.1.1 Formaali	Metodit, työmenetelmät, tekniikat, asiakkaaseen suhtautuminen, ideat, resurssit
3.1.2 Informaali	Avun ja tuen tarjoaminen, ystävyys
3.2 Asiakkaan toiminta	Ponnistelu, suhtautumistapa, harkinta, halukkuus, valinnat
3.3. Muiden tarjoama tuki	
3.3.1 Formaali	Metodit, työmenetelmät, tekniikat, suhtautumistapa, resurssit, ideat
3.3.2 Informaali	Myötäeläminen, konkreettinen apu, odotukset, sosiaalinen kontrolli
4. Mekanismit	
4.1 Sosiaaliset (tuen tarjoamisen) mekanismit	Vastakaikumekanismi, haastamismekanismi, roolin ylittämismekanismi, riskinottomekanismi
4.2 Sosiaalipsykologiset mekanismit	Ulkoisen sisäistäminen ja sisäisen ulkoistaminen
4.3 Psykologiset mekanismit	Altruismi, sosiaalinen päätös, itsekkyyden, revanssinhalu, identifikaatio
5. Tulokset ja vaikutukset	
5.1 Tulokset	X määrä terapiakäyntejä, toimeentulotuki, asiakassuunnitelman laatiminen
5.2 Vaikutukset (varhain havaittavat, lyhytaikaiset, pitkäaikaiset vaikutukset)	
5.2.1 Pinnalliset	
5.2.1.1 Yleiset	Lopettanut päihteenkäytön, taloudellinen tilanne parantunut
5.2.1.2 Spesifit	Uusi tatuointi, uusi pukeutumistyyli, uusia ystäviä
5.2.2 Prosessivaikutukset	Ottanut asteittain lisää vastuuta muutosprosessista
5.2.3 Syvävaikutukset	
5.2.3.1 Yleiset	Ehetytynyt minäkuva, emotionaalinen kypsyyden, sosiaaliset taidot
5.2.3.2 Spesifit	Ahdistuneisuus vähentynyt, iloitsee lapsista, arvostaa uudella tavalla läheissuhteitaan

Blom ja Morén (2010, 107–108, 116) erottelevat kontekstin pääkäsitteen kolmeen osaan: interventiokonteksti, asiakkaan elämismaailman konteksti sekä yhteiskunnallinen ja kulttuurinen konteksti. Interventiokonteksti ja elämismaailman konteksti ovat lähimpänä sosiaalityöntekijän ja asiakkaan välistä suhdetta, siinä missä yhteiskunnallinen ja kulttuurinen konteksti viittaa laajempaan yhteyteen, kuten esimerkiksi markkinamekanismien vaikutuksesta asuntojen hintaan tai lainsäädäntöön. Elämismaailma viittaa asiakkaan käytännön elämään, kuten asunnonsaannin ongelmiin ja interventiokonteksti sosiaalityön tarjoamiin interventioihin. Elämismaailmaan sisältyy esimerkiksi asumisjärjestelyt, ongelmatilanteet sekä ihmissuhteet, jotka jaotellaan läheisiin ihmissuhteisiin ja etäisempiin ihmissuhteisiin. Asiakkaan elämismaailman kontekstissa on analyttisesti tarpeellista erottaa primaarit ja sekundaariset ihmis- ja elinolosuhteet toisistaan, sillä niiden merkitys on henkilölle erilainen. Toinen, eli interventiokonteksti, viittaa sekä suoraan interventiokontekstiin sekä epäsuoraan interventiokontekstiin. Suoralla interventiokontekstilla tarkoitetaan muun muassa organisaation tai viraston fyysistä ympäristöä ja työskentelyilmaapiiriä. Epäsuora interventiokonteksti puolestaan viittaa esimerkiksi resurssien jakoon, hallintoon ja ohjeistuksiin. Kolmas, eli yhteiskunnallinen ja kulttuurinen konteksti, liittyy laajempaan kontekstiin, missä kansalliset ja globaalit muuttujat luovat joko esteitä tai edellytyksiä asioille tai niiden tapahtumiselle. (Blom & Morén 2010, 107–108, 116.) Tutkielmani kannalta elämismaailman primaarit ja sekundaariset suhteet nousevat mielenkiintoiseksi aiheeksi ja tarkastelen, miten lemmikkieläimet sijoittuvat ja näyttäytyvät kontekstoina olentoina, tilanteina ja tilanteiden vaikutuksina.

Sosiaaliset kontekstimekanismit vaikuttavat mikro-, meso- ja makrotasoilla ja näillä tasoilla vaikuttavat samankaltaiset voimat, vuorovaikutukset ja rakenteet. Voimat tarkoittavat tässä yhteydessä ”yksilön toimintaan vaikuttavia syitä, toimintaa ohjaavia motiiveja, toiminnan herättämiä pohdintoja ja valintoja”. Voimat ovat tarkoituksellista toimintaa ja välittyvät aina vuorovaikutuksessa: ilman vuorovaikutusta mekanismit eivät välity ja välittyminen riippuu kontekstuaalisista olosuhteista. Näillä kaikilla tasoilla mekanismit koostuvat sekä vuorovaikutuksesta että välittävistä rakenteista. (Blom & Morén 2010, 101–102; Svenlin, Matthies & Turtiainen 2021, 18–20.) Mikrotason sosiaaliset mekanismit koostuvat aiemmin mainitusta voimista ja sosiaalisesta vuorovaikutuksesta pienissä ryhmissä tai dyaditasolla. Mikrotason sosiaaliset ja materiaaliset rakenteet ja voimat näkyvät esimerkiksi siinä, miten sukupuoli tai viestintätapa ohjaavat vuorovaikutusta. Mesotason sosiaalisen mekanismin voimat välittyvät sekä ryhmä-, verkosto- ja organisaatiotason vuorovaikutuksessa että rakenteista, kuten siinä miten ryhmään kohdistuvat odotukset ohjaavat ryhmän tuotoksia. Makrotasolla voimat välittyvät laajempien yhteiskunnallisten tekijöiden kautta. (Blom & Morén 2010, 101–103.) Sosiaalityön kannalta meso- ja makrotason mekanismit kontekstoivat mikrotason vuorovaikutusta (Svenlin, Matthies & Turtiainen 2021,

18), eli esimerkiksi organisaatiokäytännöt tai yhteiskunnallinen lainsäätely vaikuttavat sosiaalityön mikrotason olosuhteisiin.

Esimerkinomaisesti kuvattuna lemmikkeihin liittyvässä mikrotason vuorovaikutuksessa voidaan esittää, miten ihmisten itse luoma tarkoituksellisuus on tekijänä siinä, minkälaisia valintoja ihminen tekee. Tällä tasolla voidaan ajatella tapahtuvan vaikkapa henkilön löytämät syyt ja valinnat interventioon osallistumiselle taikka sosiaalityöntekijän lemmikkien huomiointi keskustelussa. Mesotason mekanismit voivat puolestaan olla niitä organisatorisia käytäntöjä, jotka ohjaavat lemmikkien huomiointia. Jos organisaatiotasolla on päätetty, että asiakkaat eivät voi ottaa lemmikkejensä asumispalveluun mukaan ja niitä ei asiakastyössä huomioida, se voi hypoteettisella tasolla estää jo esimerkiksi kuntoutukseen lähtemisen tai sen harkitsemisen. Tällöin odotukset luovat tilanteen, missä asiakkaan omat mikrotason voimat intentionaaliiseen interventio-osallistumiseen eivät aktivoitu, vaan valinnat johtavat johonkin muuhun: ruuti ei syty. Mesotason mekanismit siis estävät (tai edesauttavat) mikrotason toiminnan tapahtumia. Vastaavasti makrotason yhteiskunnalliset näkemykset ohjaavat sitä, miten lemmikkieläimistä kulttuurisesti ajatellaan – minkälaisina olioina ne hahmotetaan. Lemmikkieläinten asema on kulttuurisesti muuttuva ja eläväinen asetelma, mikä luo omat ominaisuutensa ja mekanisminsa muille mekanismien tasoille.

Toimijoihin sisältyvät interventioprosesseihin kuuluvat toimijat ja heidän yleinen asemansa, kuten ammatti ja sukupuoli, ja heidän näkemyksensä ympäröivästä maailmasta. Toimijat jaetaan virallisiin ja epävirallisiin toimijoihin: sosiaalisen tuen kannalta opettaja on formaali toimija opettamistyönsä ohella, siinä missä naapuri tai baarimikko eivät ole, vaikka voivatkin tarjota merkittävää sosiaalista tukea. (Blom & Morén 2010, 108.) Blomin ja Morénin mukaan (2015, 57, Svenlin, Matthies & Turtiainen 2021, 17 mukaan) on tarpeellista tuntea kaikki prosessissa mukana olevat toimijat. Voidaanko lemmikit laskea toimijoiksi, jos lemmikit ovat omistajiensa tukena ja esimerkiksi tukemassa kuntoutumista?

Interventiot jakautuvat sosiaalityöntekijöiden, asiakkaiden ja muiden toimijoiden interventioihin, ja sosiaalityöntekijöiden ja muiden toimijoiden interventiot jakautuvat vielä virallisiin ja epävirallisiin luokkiin. Esimerkiksi sosiaalityöntekijä tarjoaa lakivelvoitteista viranomaistukea, mutta voi myös tarjota velvoittamatonta epävirallista tukea esimerkiksi kumppanuuden muodossa. (Blom & Morén 2010, 108.) Interventiot tapahtuvat vuorovaikutuksessa, eli sosiaalityöntekijän toiminta vaikuttaa asiakkaan toimintaan ja päinvastoin: olennaista on mitä ja miten toimijat toimivat (Svenlin, Matthies & Turtiainen 2021, 18). Blomin ja Morénin (2010, 108) toimijoiden käsite sisältää myös interventioprosessin toimijoiden yleisen käsityksen ihmisyydestä ja yhteiskunnasta. Toimijan, kuten sosiaalityöntekijän, käsitys vaikkapa vapaasta tahdosta tai työttömyyden syistä tai sosiaalityön roolista muokkaa yleisellä tasolla sitä, miten hän kohtaa asiakkaita. (Blom & Moren 2010, 108.) Vaikka en tutkielmassani

tutki varsinaisia viranomaispäätöksellisiä interventiota, interventioissa kuitenkin huomioidaan kuitenkin myös muut tuen ja metodien tarjoamiset, minkä vuoksi ne ovat analyysissäni mukana. Kyösti Raunio (2009, 168) mukaan myös työmenetelmät ja metodit voidaan lukea interventioiksi. Toisin sanoen intervention ei siis tarvitse olla esimerkiksi viranhaltijan päätös, vaan voi liittyä työn tekemisen tapaan. (Raunio 2009, 168.) Käytännössä työntekijän asennoituminen ja metodit, kuten asiakkaaseen ja asiakkaan tilanteisiin suhtautuminen, näyttäytyvät tässä kontekstissa siis myös interventiona, mikä voi vaikuttaa luottamuksellisen asiakassuhteen rakentumiseen joko edistävällä tai estävällä tavalla.

Mekanismien yläkäsite erotellaan sosiaaliin, psykologisiin ja sosiaalipsykologisiin mekanismeihin. Sosiaaliset ja psykologiset mekanismit ovat sosiaalisen todellisuuden eri kerroksissa ja sosiaalipsykologiset mekanismit viittaavat sosiaalisen ja psykologisen muuntautumiseen keskenään vuorovaikuttavaksi asioiksi. Sosiaalinen vuorovaikutus voi siis muuntautua psykologisella tasolla vaikuttavaksi ja psykologinen vuorovaikutus sosiaalisella tasolla vaikuttavaksi. Ulkoiset vaikutteet, kuten keskusteluiden sisältö, sisäistetään, mikä muuttaa henkilön sisäistä olemusta. Muuttunut sisäisyys ulkoistuu vuorovaikutuksessa eri tavoin kuin aiemmin, eli ulkoisesta tulee sisäistä ja sisäisestä ulkoista. (Blom & Morén 2010, 108–110.) Blomin ja Morénin (2010, 103–104) mukaan sosiaalinen vuorovaikutus on luultavimmin osa sosiaalisia mekanismeja. Näkyvä sosiaalinen vuorovaikutus ei kriittisen realismin piirissä ole kuitenkaan koko mekanismi, vaan vuorovaikutus on se mekanismin havaittava osa, jota muut mekanismit osat tuottavat. Sosiaalinen vuorovaikutus voi sosiaalityön käytännössä olla samanaikaisesti sekä mekanismeja välittävä osa että rakentava osa. Mekanismit voivat toisaalta aktivoitua interventioissa ja toisaalta mekanismit voivat aktivoitua interventioita. (Blom & Moren 2010, 103–104.) Näistä mekanismeista tarkastelen psykologisia mekanismeja.

Svenlin kirjoituskumppaneineen (2021, 19–20) kuvaa Blomin & Morénin ruotsinkielisistä artikkeleista sosiaalisia mekanismeja lisää. Neljä sosiaalista mekanismia, jotka vaikuttavat sosiaalityölliseen asiakastyöhön, ovat haastamis-, riskinotto-, vastakaiku- ja roolinylittämismekanismi. Mekanismit välittyvät vuorovaikutuksessa ja virittävät toimintaa asiakkaassa, ja sosiaalityöntekijä liikkuu eri mekanismien välillä. Haastamismekanismissa asiakasta haastetaan muutokseen. Riskinottomekanismissa asiakas luottaa sosiaalityöntekijään ja luottamuksen vuoksi hyppää tuntemattomaan sitoutuessaan muutokseen. Vastakaikumekanismissa sosiaalityöntekijän toiminta herättää vastakaikua asiakkaassa ja asiakas ryhtyy muutosprosessiin. Roolinylittämismekanismissa sosiaalityöntekijä ja asiakas irtautuvat muodollisista rooleistaan ja roolit muuntautuvat esimerkiksi kumppanuuden suuntaan. (ks. lisää Svenlin, Matthies & Turtiainen 2021, 19–20.) Näitä mekanismeja en kuitenkaan tarkastele tutkielmassani.

Tulokset ja vaikutukset puolestaan jakautuvat yleisiin ja tarkkoihin vaikutuksiin ja nämä puolestaan pinnallisiin ja syvempiin aspekteihin. Vaikutuksiin kuuluu myös tuotos, joka tarkoittaa esimerkiksi rahallista tukea tai myönnettyä palvelua. Yleinen pinnallinen vaikutus tarkoittaa odotettavia tuloksia, kuten juomisen lopettamista. Tarkalla pinnallisella tarkoitetaan jotain spesifiä ja odottamatonta ja yksilökohtaista muutosta, kuten ruokavalion muuttumista intervention seurauksena. Yleinen syvällinen vaikutus voi tarkoittaa esimerkiksi uutta itseymmärrystä tai muuttunutta itsetuntoa: syvällinen muutos on jotain sellaista, mikä ei pinnalle näy. Tarkempi syvällinen vaikutus on puolestaan sekä syvällä olevaa että odottamatonta ja yksilökohtaista, kuten uskon tuleminen interventioiden seurauksena. (Blom & Morén 2010, 110–111.) Vaikutuksia tarkastellaan myös ajassa, eli minkälaisia lyhyen, keskipitkän ja pitkän aikavälin tuloksia on havaittavissa. Vaikutukset myös vaikuttavat ympäröivään kontekstiin ja konteksti vaikutuksiin, eli lyhyen aikavälin muutokset voivat aiheuttaa uusia interventioita ja synnyttää uusia vaikutuspolkuja. (Blom & Morén 2010, 113–114.)

Blomin ja Morén (2010, 113–114) esittelevät mielenkiintoisen esimerkin aikaisista interventiovaikutuksista. Heidän esimerkissään asiakkaan saama rahallinen tuki saa asiakkaan valitsemaan parempaa ruokaa ja pukeutumaan itseään miellyttävämmiin, joka saa henkilön kokemaan itsensä paremmaksi. Esimerkissä kuvataan, miten aikainen vaikutus asiakkaassa näkyy parantuneen itsetunnon myötä myös syvällisenä aikaisena muutoksena ja saa hänet kokemaan sosiaalityöntekijän kanssa tehtävän yhteistyön paremmaksi, mikä mahdollistaa työn jatkamista. (Blom & Moren 2010, 113–114.)

Käytän tutkielmani teoreettismetodologisena menetelmänä KAIMEr-teoriaa tutkimustulosten jäsentämiseen. Vaikka en tee varsinaista viranomaispäätöksellistä interventiotutkimusta, KAIMEr-teorian mukainen teorialähtöinen sisällönanalyysi mahdollistaa kontekstien, toimintatapojen ja vaikutusten tarkastelun. Tutkielmassani kuvaan, miten lemmikkieläimen asemoituvat teorian mukaisiin käsitteisiin ja minkälaisia generatiivisia mekanismeja tulkittavissa. Keskityn tutkielmassani erityisesti kahteen pääkäsitteeseen: konteksti ja tulokset, minkä lisäksi tulkitsen myös interventio toimijoiden toimintaa. Vaikka KAIMEr-teoria keskittyy nimenomaan interventiotutkimukseen, prosesseihin ja mekanismeihin, niin noudatellen Raunion (2009, 168) näkemystä, myös työn tekemisen tavat voidaan laskea interventioksi. KAIMEr-teoriassa virallisilla interventio toimijoilla on myös informaali työn tekemisen tapansa, johon kuuluu muun muassa muun tuen ja ystävyyden tarjoaminen. Myös toimijoiden käsitteeseen sisältyy toimijoiden käsitys ihmisyydestä ja sosiaalityöstä. Nämä ohjaavat analyysissä huomioimaan myös toimijoiden käyttämää kieltä ja asennoitumista, mitkä osaltaan vaikuttavat luottamuksellisen suhteen rakentumiseen.

KAIMEr-teoria on kehitetty erityisesti sosiaalityön interventioiden tutkimiseen. En omassa työssäni en suoranaisesti tutki viranomaispäätöksellisiä interventioita,

mutta tarkastelen tutkielmassani kuitenkin sosiaalityön asiakkaiden sekä sosiaalityöntekijöidenkin toimintaa. Vaikka en tutkielmassani erottele tietyn interventioprosessin pitkäaikaista etenemistä, pystyn teorian avulla tarkastelemaan, pystyn teorian avulla tarkastelemaan elämismaailmallista kontekstia, viranomaistoimintaa, kolmannen sektorin toimintaa, vaikuttavia mekanismeja sekä vaikutuksia, mihin teoria antaa laadukkaat puitteet.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimustehtävä ja -kysymykset

Tutkimuskysymykseni ovat:

- 1) Minkälaisia kokemuksia vastaajilla on lemmikkien huomioonnotta julkisessa sosiaaliturvassa?
- 2) Minkälaisia selviytymiskeinoja vastaajilla on ollut lemmikkeihinsä liittyvissä haasteissa?
- 3) Minkälaisia seurauksia tilanteilla on ollut?

Nämä kysymykset ovat heränneet arkielämän havaintojen tuomasta mielenkiinnosta. Lemmikkien pitoon kuluu moninaisia kustannuksia ja yllättäviä kuluja, joiden kustantaminen vähävaraisena voi olla haasteellista. Yllättävät eläinlääkärikulut voivat olla useita satoja euroja, mitä on vaikea vähävaraisena kustantaa. Samanaikaisesti lemmikit voivat kuitenkin olla hyvinkin merkittäviä henkilöille itselleen, minkä vuoksi lemmikkeihin liittyvät tapahtumat voivat aiheuttaa merkittäviä vaikutuksia.

Tutkimustehtävänäni oli luoda kuvaa siitä, millaisia lemmikkeihin liittyviä kokemuksia vastaajilla on ollut sosiaalihuollon kanssa sekä selvittää, minkälaisia selviytymiskeinoja vastaajilla on tilanteissaan ollut. Sain omalla aineistonkeruullani ainoastaan kahdeksan vastausta, mikä on maisterintutkielmaan varsin niukka määrä. Näistä vastauksista valitsin kuusi analysoitavaksi, sillä kaksi vastausta olivat tekstimäärällisesti lyhyitä. Koska aikaresurssini ei mahdollista lisäaineiston keruuta, olen myös hyödyntänyt Yhteiskuntatieteellisen tietöarkiston tutkimusaineistoa, josta etsin eläin-, lemmikki- ja köyhyysaiheilla hakusanoilla lisää aineistoa itse keräämäni aineiston tueksi. Tutustuin tarkemmin kolmeen eri aineistoon lukemalla niiden yhteensä 326

kirjoitusta läpi. Aineistot olivat: Eläin perheenjäsenenä 2014-2015, Työttömän tarina -kirjoituskilpailu 2018 ja Arkipäivän kokemuksia köyhyydestä -kirjoituskilpailu 2019. Näistä kolmesta valikoin aineistooni sopiviksi kaksi kirjoitusainestoa, jotka olivat Työttömän tarina 2018 (liite 2; Näre & SKS 2018) sekä Arkipäivän kokemuksia köyhyydestä 2019 (liite 3; Turunen & Isola 2019).

Tietoarkiston aineistoa sekä itse keräämääni aineistoa yhdistää kirjoitusten henkilö- ja omakohtaisuus sekä arkipäivällinen köyhyys selviytymiskeinoineen. Itse keräämässäni aineistossa tietty vähävaraisuus on sisäänrakennettuna sekä aineistonkeruuvaiheen kohderyhmässäni sekä tiettyssä mielessä kysymyksissäkin, sillä kysymyksissä voidaan viitata sosiaalitoimeen tai toimeentulotukeen.

4.2 Itse keräämäni aineisto

Olen kerännyt oman aineistoni Facebookin ”Kuka kuuntelee köyhää”-ryhmästä, jonne esitin kirjoituspyynnön ja linkin puolistrukturoituun Webropol-lomakkeeseen (liite 1). Kyseisessä ryhmässä oli kyselyn ajankohtana noin 7600 jäsentä ja ryhmän keskustelut kohdistuvat usein virastollisten asioiden epäselvyyksiin ja epäkohtiin sekä vähävaraisuuteen liittyviin tilanteisiin. Pyrin pitämään kyselylomakkeen lyhyenä sekä henkilökohtaisena ja sijoitin kaikki kysymykset yhdelle sivulle, jotta vastaaminen olisi mahdollisimman helppoa. Julkaisin kysymyskierrokseni syksyllä 2022. Pyrin keräämään aineistoa saadakseni selville, miten vastaajat ovat selvinneet haastavista tilanteistaan ja minkälaisia kokemuksia heillä on julkisesta sosiaaliturvasta näihin tilanteisiin liittyen.

Keräämäni aineisto vähäisestä vastaajamäärästä huolimatta tuotti sisällöllisesti rikkaita vastauksia. Kysyin aineistonkeruussani muun muassa seuraavia kysymyksiä: Minkälaisia haastavia tilanteita vastaajilla on ollut lemmikkiensä kanssa? Miten sosiaalitoimi on huomionnut tai jättänyt huomioimatta tilanteet? Minkälaisia seurauksia asioilla on ollut ja miten he ovat selviytyneet näistä tilanteista. Lisäksi olen pyytänyt vastaamaan joihinkin tarkentaviin tai kuvaaviin kysymyksiin, joissa näistä kokemusta on voinut halutessaan kertoa lisää. Lisäksi olen antanut kysymyksissä erikseen tilaa kertoa, mitä vastaajien lemmikkieläimet merkitsevät heille. Muotoilin kysymykset sellaisiksi, joilla saisin mahdollisimman yksityiskohtaisia kuvauksia kokemuksista sosiaalihuollon kanssa, tilanteiden seurauksista ja vastaajien selviytymiskeinoista. Samanaikaisesti halusin myös pitää kysymykseni mahdollisimman helppoina ja yksinkertaisina vastata.

Itse keräämäni aineisto sijoittuu tulkintani mukaan kirjoituskutsun ja kyselylomakkeen välimaastoon. Kirjoituskutsuissa kerätään informanteilta omakohtaisia ko-

kemuksia. Informanttien kokemuksia ohjataan kuitenkin tutkijoiden kirjoituspyynnöillä, joissa pyydetään kokemuksia tietyistä aihealueista ja näkökulmista. Kirjoituskutsut eroavat tästä syystä päiväkirjamaisemmista, vapaista kirjoituksista, sillä kirjoituskutsut jäsenyvät aihealueen teeman mukaan. (Pöysä, ei pvm..) Vaikka käytän kyselylomaketta, hyödynnän pääasiallisesti avoimia kysymyksiä, jotka jäsenyvät tiettyjen teemojen mukaan ja kirjoittavat ovat kuvanneet omakohtaisia kokemuksiaan pyytämistäni näkökulmista. Vaikka osa kysymyksistä ovat kyllä/ei -muodossa olevia vastauksia, niin olen antanut jokaiselle kysymykselle myös lisävastauskentän, jossa vastaajat ovat halutessaan voineet tarkentaa vastauksiaan.

4.3 Tietoarkiston aineisto

Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston aineistot ovat kirjoituskutsuja (ks. Pöysä, ei pvm.). Työttömän tarina -kirjoituskilpailun 2018 kirjoituspyynnössä pyydettiin kuvaamaan, millaista on olla ilman työtä, kertoa työn menettämiseen liittyvistä kokemuksistaan ja tunteistaan ja tulevaisuuden odotuksistaan. Arkipäivän kokemuksia köyhyydestä -kirjoituskilpailu 2019 pyydettiin kuvaamaan kokemuksiaan arkipäivän köyhyydestä nyky-Suomessa. Kirjoituspyynnössä pyydetään kuvaamaan omia kokemuksiaan siitä, miten köyhyys on saapunut ihmisen arkeen ja minkälaisia selviytymiskeinoja kirjoittajilla on.

Vaikka Tietoarkiston kirjoitukset ovat todella syviä, monisanaaisia ja yksityiskohtaisia sekä kuvaavia, kertovat yhteiskunnallista ja kulttuurista kontekstia sekä sosiaalityöntekijöidenkin toiminnasta, lemmikkejä koskevat kohdat ovat kuitenkin suurimmaksi osaksi kohtuullisen suppeita. Vaikka esimerkiksi allergian tai sairauden tapauksessa eläimestä luopuminen tai eläimen kuolema tuottaa surun kokemuksia ja voi olla merkittävä elämämaailman tapahtuma, niin ilman suoranaisesti asiaan liittyviä muita sosiaalisia ongelmia luokittelen niiden olevan normaaliin elämäntilanteeseen liittyviä tapahtumia, joita en sisällytä aineistooni. Tästä syystä päädyin sulkemaan kolmannen Tietoarkiston aineiston, eli Eläin perheenjäsenenä 2014-2015 aineistostani ulos, sillä kertomukset kuvaavat tulkintani mukaan näitä normaaliin elämäntilanteeseen liittyviä tapahtumia. Mukaan valitsemiani Tietoarkiston kertomuksia yhdistää vastaajien vähävaraisuus tai muu haavoittuvassa asemassa oleva tilanne.

Tutustuin Työttömän tarina -kirjoituskilpailu 2018:n yhteensä 165 kirjoitukseen lukemalla ne läpi. Näistä kirjoituksista valikoin alustavasti 10 kirjoitusta, joissa lemmikit olivat mainittu, minkä jälkeen valikoin vielä tarkemmin ne, jotka koin sopivan valintakriteereihini. Lopulliseksi aineistomääräksi tästä massasta valitsin kolme kirjoitusta. Tämä tarkoittaa aineistoni myös olevan valikoitunutta: jos lemmikit olivat

mainittu vain toissijaisina tekijöinä ja suhteina, näitä kirjoituksia en ole valinnut aineistooni mukaan. Toisin sanottuna tarkoitukseni on tuoda esille, miten merkittäviä lemmikkieläimet vastaajien kirjoituksissa *voivat* olla, eikä sitä, minkälaiselle osalle vastaajista lemmikit ovat erittäin merkittäviä ja minkälaiselle osalle eivät.

Samoin luin kaikki Arkipäivän kokemuksia köyhyydestä -kirjoituskilpailu 2019 89 kirjoitusvastausta läpi, joista alustavasti valitsin 22 lemmikeistä maininnutta kirjoitusta tarkempaan tutustumiseen. Lopullisesta valikoinnista otin mukaan ne kirjoitukset, joissa vastaajat puhuvat suoraan lemmikeistään: esimerkiksi jos eron myötä vastaaja on kuvannut menettäneensä henkilön lisäksi tärkeät lemmikkinsä, en ole ottanut kertomusta aineistooni mukaan. Tämänkaltaisissa vastauksissa lemmikkejä saatetaan kuvata yhtäläisen tärkeinä kuin ihmissuhteitakin, mutta kirjoitusten keskiöissä ovat kuitenkin muut tekijät ja lemmikkejä ei kuvata muihin suhteisiin verrattuna merkittävämpinä ja omia vaikutuksia tuottavina, vaan yhtenä tekijänä muiden tekijöiden kanssa. Lopulliseen aineistooni valitsin tästä aineistosta 2 kirjoitusta.

Arkipäivän kokemuksia köyhyydestä -kirjoituskilpailu 2019:n 89 kirjoituksessa tyypillistä on, että varattomuus, sairaudet ja elämäntilanteet koettelevat ilman lemmikkejäkin. Tarkoitukseni ei ole pystyttää minkäänlaista raja-aitaa, erityisyyttä, arvottamista tai vastakkainasettelua lemmikkeihin liittyvistä tai liittymättömistä tilanteista, vaan yksinkertaisesti keskityn vain niihin kertomuksiin ja kirjoituksiin, joissa puhutaan lemmikeistä aineiston ja tutkielman aihepiirin rajaamisen vuoksi. Kirjoituskilpailussa haetaan arkipäivän kokemuksia köyhyydestä, joten vastaajatkin ovat lähitökohtaisesti vähävaraisia. Vaikka kirjoitukset kuvaavat hyvinkin tarkasti vastaajien kokemuksia vähävaraisten kokemuksia yhteiskunnallisista konteksteista ja asenteista, keskityn kuitenkin vain suoraan lemmikkeihin liittyviin kuvauksiin. Nämä luovat aineiston analyysiini taustakontekstia ja luovat lisää ymmärrystä itse keräämäni aineistoni vastausten analyysille ja ilmiöille.

4.4 Aineistojen analyysi

Olen lukenut aineistoni läpi useaan kertaan ja koodannut jokaisen kirjoituksen yksitellen Atlas.ti:n avulla KAIMeR-teorian mukaisesti alakäsitteisiin. Alakäsitteet sisältyvät viiteen pääkäsitteeseen, mikä tarkoittaa, että olen koodannut yhteensä 15 alakäsitteen avulla vastaukset näiden viiden pääkäsitteen alle. Käytännössä olen käynyt kirjoitukset läpi niin, että olen peilannut niitä jatkuvasti, virke- ja kappalekohtaisesti KAIMeR-käsitteistön käsitteisiin ja pohtinut niiden osuvuutta. Olen käsitellyt yhden vastaajan samaan aiheeseen liittyvät kirjoitukset niin, että huomioin, jos yhdessä kirjoituksessa on jo puhuttu samasta asiasta kuin jo aiemmassa kohdassa. Halusin tällä

keinoin välttää aineiston harhaanjohtavuuden, jotta yhden henkilön sama asia ei johdaisi tulkitsemaan asiaa esiintyvän useammin.

Omien vastaajieni kohdalla olen esittänyt aluksi vastaajien kuvaukset tilanteista, sillä ne luovat kontekstia ja ymmärrettävyyttä tulkinnoilleni. Lisäksi hyödynnän ja siteeraan kirjoittajien vastauksia myös muihin kysymyslomakkeen kohtiin. Olen tarvittavasti anonymisoinyt tilannekuvauksia ja koen tilannekuvauksien olevan tarpeeksi anonyymeja, jotta vastaajia ei voida kertomuksista tunnistaa. Kertomuksissa vastaajat kuvaavat tilanteita ja niistä seuranneita asioita ja antavat syitä, jotka ovat johtaneet kertomusten kuvauksiin vaikutuksista. Näin tulkitSEN kirjoituksista myös niitä generatiivisia mekanismeja, jotka ovat johtaneet tietyissä tilanteissa tiettyihin kirjoittajien kuvaamiin vaikutuksiin.

Kuvaan yksitellen aineistoni kuutta vastausta niin, että esittelen ja puran vastaukset KAIMEr-teorian mukaisiin käsitteisiin ja joista esitän tulkintani. Tämän jälkeen muodostan jokaisesta vastauksesta oman KAIMEr-teorian mukaisen taulukon ja lopuksi esitän yhteenvetotaulukon ja -kuvion. Hyödynnän taulukossani Blomin ja Morénin (2010, 12) taulukon englanninkielisiä esimerkkejä sekä määritelmiä, jotka hieman poikkeavat lähinnä käänöksellisesti Svenlinin, Matthiesin ja Turtiaisen (2021, 15–16) suomenkielisistä kuvauksista ja määritelmistä, jotka puolestaan pohjautuvat Blomin ja Morénin vuoden 2015 ruotsinkieliseen oppikirjaan, jota en ole itse hyödyntänyt. Kyseessä on kuitenkin vain lista esimerkeistä, joten ero ei ole erityisen merkittävä. Käytän kuitenkin ensisijaisesti omaa tulkintaani alkuperäisartikkelista ja -esimerkeistä. Olen myös paikoittain supistanut KAIMEr:n käsitteistöä aavistuksen, sillä aineistossani ei esimerkiksi pääsääntöisesti ole mielekästä tarkastella vaikkapa yhteiskunnallisen ja kulttuurisen kontekstin edistäviä ja estäviä tekijöitä erikseen. Tästä syystä olen yhdistänyt niitä harkintani mukaan yhden otsikon alle helpomman luettavuuden vuoksi.

Olen päättänyt esittämään itse keräämäni aineiston kirjoituksista omat taulukonsa, mikä on tutkielmassa epätyypillistä: tavanomaisemmin tulokset esitetään teemoittain. Yksittäiset taulukot kuitenkin tuovat selkeällä tavalla aineiston teoreettisemtodologisen analyysin ja analyyttisen purkamisen esille, mikä ei teemoittaisessa analyysissä ja yksittäisessä yhteenvetotaulukossa ilmenisi. Yksittäisten kirjoitusanalyysien jälkeen kuitenkin tulkitSEN aineiston yhtäläisyyksiä (taulukko 9) ja esitän havaintoni kertomuksissa esiintyvistä generatiivisista mekanismeista (kuvio 2). Kaikissa vastauksissa ei ole riittävästi sisältöä kaikkiin KAIMEr-teorian käsitteisiin sijoittamiseksi: tästä syystä esimerkiksi käsitteet 1.4 kontekstimekanismit ja 4. mekanismit ovat jääneet pienemmälle huomiolle. Olen antanut vastaajilleni pseudonyymit.

Lisäksi kuvaan Yhteiskuntatieteellisen tietoaarkiston aineistosta kuutta vastausta, joissa vastaajat kirjoittavat kertovat lemmikeistään ja lemmikkeihin liittyvien tilantei-

den vaikutuksista heidän elämässään. Kirjoitukset ovat pääasiallisesti useita sivua pitkiä ja sisältävät kertomuksia kirjoittajien omakohtaisten sosiaalisten ja terveydellisten ongelmien sävyttämästä arjesta ja historiasta. Valitsemistani vastauksissa lemmikkieläimet nousevat kuitenkin erityisen merkitsevällä tavalla esille. Kirjoitukset eivät suurimmalta osin liity lemmikkeihin vaan muuhun elämäntilanteeseen, joten olen analysoinut kirjoituksista tutkimustehtäväni kannalta merkittävät osiot. Olen sisällyttänyt analyysiini nämä kokemukset ja elämismailman kuvaukset sillä tarkoituksella, että saan tuotettua tarkempaa kuvaa lemmikkeihin liittyvistä ihmisten elämismailman ilmiöistä ja tilanteista. Toisin sanoen käytän niitä tuottamaan lisää tietoa tutkimuskysymyksiini vastaamiseksi.

4.5 Tutkimuseettiset kysymykset

Lemmikkeihin liittyy tunteita ja kokemuksia, jotka ovat voineet olla haavoittavia ja kenties traumaattisikin. Jos aineistonkeruuseen vastaaminen on aiheuttanut kipua, niin tunnen että aineistoa tulisi myös käyttää: muuten asia tuntuisi olevan eettisesti väärin vastaajia kohtaan.

Toiseksi asiakkaiden ilmaisema aineisto kuvaa tilanteiden subjektiivista kokemista. Se ei välttämättä kuvaa erinäisiä sosiaalihuollon toimintakäytäntöjä tai toimintaa välttämättä suoraan, vaan voi pohjautua myös väärinkäsityksiin tai muihin sekaannuksiin tai tiedonpuutteeseen. Tämä voi luoda sosiaalitoimesta kuvaa, joka ei välttämättä vastaa sosiaalihuollon todellista tai tarkoitettua toimintaa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö vastaajien kuvaamat asiat olisi tapahtuneet.

Osa vastaajista ilmoitti Facebook-ryhmässä vastanneensa vastaamispyyntööni. Vaikka olen kerännyt Webropol-vastaukset anonyymisti, on tästä syystä osa vastaajista tunnistettavissa. Julkaisu on sittemmin kuitenkin poistettu, joten enää vastaajia ei sitä kautta pysty tunnistamaan. Vaikka olen anonymisoinyt vastaukset, niin osa vastaajista voi kuitenkin olla tunnistettavissa: en näe tätä kuitenkaan esteenä aineiston käsittelyyn.

Lisäksi on huomattava, että olen valikoinut aineistoni niin, että se luo kuvaa nimenomaan valitsemastani tutkimuskehiksestä. En ole siis pyrkinyt luomaan objektiivista ja kattavaa kuvaa ilmiöstä, mikä on maisterintutkielmani tulkinnoissa otettava huomioon. On odotettavaa, että vaikeissa tilanteissa olevat henkilöt ovat vastanneet kyselyyni, ja tilanteet, jotka ovat menneet vastaajien puolesta miellyttävämmiin, eivät ole aineistossani. Lisäksi tiedän henkilökohtaisen kokemukseni myötä paljon asioita jääneen pimentoon.

Tutkimustulokset ovat omaa tulkintaani, mitä olen pyrkinyt perustelemaan mahdollisimman tarkasti. KAIMEr-teoria ja kriittinen realismi analyysimenetelmänä

antavat kuitenkin mahdollisuuden hyödyntää myös muuta teoreettista pohjaa hypoteesien testaamiselle ja johtopäätöksien tukemiselle. Teorian käsitteet sivuavat monia tieteenaloja, kuten psykologisia mekanismeja, joista kirjoittajalla ei ole erityisen vahvaa teoreettista tuntemusta: tästä syystä tulkintani aineistosta voi olla paikoittain teoreettisesti kiistanalaisempaa.

5 TUTKIMUSTULOKSET

5.1 Lemmikit henkisenä tukena

Työttömän tarina -kirjoituskilpailu 2018:n ensimmäisen kertomuksen 20–30-vuotias kirjoittaja kertoo pitkäaikaisesta masennuksestaan, ulkopuolisuuden kokemuksesta, vähävaraisuudesta, lähisuhteissa kaltoinkohtelusta ja muista henkisistä ja fyysisistä vaikeuksistaan. Kirjoittaja kuvaa häpeän kokemustaan ja kokemastaan mielenterveysongelman stigmasta. Kirjoittaja kertoo hänellä olevan koiran, jonka hänen puolisonsa oli ostanut hänelle. Tämä myös rajoittaa vastaajan asumis- ja opiskeluvalintoja: opiskelija-asuntolassa voisi asua edullisemmin, mutta niihin ei vastaajan mukaan voinut ottaa koiraa. Koira on kuitenkin kirjoittajalle erittäin merkitsevä:

”Ainoa asia mikä on estänyt minua synkimpinä hetkinä tappamasta itseäni on koirani. Pelotti ajatella mitä sille tapahtuisi, jos minua ei olisi. Se ei ollut mikään helppohoitoinen otus, ja moni muu olisi saanut siitä varmasti jo tarpeekseen, mutta minulle se on äärettömän rakas. Syy miksi nousin ylös kerta toisensa jälkeen, vaikka tunsin epäonnistuneeni elämässäni, ja miksi olin selvinnyt ensimmäisestä masennuksesta.”

”Viime vuonna ajattelin tappavani itseni kunhan aika jättäisi kairastani. Ajatus tuntui täysin loogiselta. Koirani oli kuusi vuotta. Koirien keskimääräinen ikä on 10-12 joten laskeskelin, että minulla oli aikaa sellaiset kuusi vuotta, ja se tuntui lohduttavan lyhyeltä ajalta. Oli helppottavaa ajatella, että minun ei tarvitsisi sinitellä ja yrittää enää kauaa. Ajattelin mitä ikinä elämä eteeni heittäisikään sillä ei ollut väliä, sillä en olisi täällä enää kauaa. Tuntui, että voisin käpertyä sänkyyn ja nukkua loputtomiin. Nukkua niin kauan ettei minua enää olisi.”

Kirjoittaja kuvaa lemmikkinsä olleen ainoa hänet hengissä pitänyt asia. Kirjoittaja kuvaa lemmikkinsä olevan ”äärettömän rakas”, mikä kuvastaa primaarista, merkittävää suhdetta, jossa tapahtuvat muutokset ovat merkittäviä elämäntapahtumia. Kirjoittajan kertomuksen mukaan koiran kuolema olisi johtanut hänen itsemur-

haansa. Kirjoittaja liittyy koiraan myös hyvinvointiteoreettisia *olemisen* ja *loving:n* merkityskenttää, missä tämä suhde luo hänen elämäänsä merkitystä ja hyvinvointia, olkoon hyvinvointi tässä tilanteessa pikemminkin vaikean mielenterveyden pulmien joko lievittymistä tai pahentumatta pysymisestä. Kyseessä on hyvinkin merkittävistä elämismaailman tilanteista ja vaikutuksista. Vaikka lemmikki ei ole ”helppohoitoisin otus” ja tuottaa stressiä, niin vastaajan koira tuo hänelle myös sosiaalista tukea. Kuten Putney on kuvannut (2014 10–13), lemmikistä huolehtiminen tuo vastaajalle tarkeitusta elämälleen.

Toisen kertomuksen kirjoittaja kuvaa, miten hän on joutunut työttömäksi ja kärsinyt nyt jo paranevista mielenterveys- ja päihdeongelmista. Hän kuvaa vastavuoroisuutta koiransa kanssa: ”Ajattelen, että minä olen sen täysipäiväinen palkaton hoitaja. Se on minun hoitaja” ja miten uusi puoliso koiransa kanssa ”hilasivat minua vähitellen ylös siitä tumman veden kaivosta, johon olin uponnut. Hain apua.” Vastaaja kuvaa paljonkin elämäänsä koiran kanssa, mistä välittyy samankaltainen *olemisen* ja *loving:n* sisältö, mitkä luovat itsessään merkitystä ja hyvinvointia henkilölle.

Kolmannessa kertomuksessa kirjoittaja kuvaa samankaltaisesti rahamurheitaan, mutta samanaikaisesti yhdistää koiran mahdollisesti olevan se tekijä, joka on pitänyt hänet hengissä:

”Kun koira sairastuu, pelkäätkö sitä, että eläinlääkärimaksut vievät useamman kuukauden ruoka- ja elinkustannusten verran rahaa? Rapsutat koiraasi korvan takaa. Onneksi se on vasta seitsemänvuotias, eikä isompia terveysongelmia ole tiedossa. Sillä ilman koiraakaan et ehkä olisi tätä tekstiä kirjoittamassa. Koira on kanssasi kotona, kun muu maailma pyörii omia menojaan. Koira ei ole sinulle ylimääräinen kulu, eikä harrastus, vaan toimii tällä hetkellä positiivisen ilmapiirin ylläpitäjänä.

Vaihdatte paikkoja vuorotellen sohvalta nojatuolille, seuraatte yhdessä kotikadun liikennettä, haukutte naapureita, juttelette, halaatte, lounastatte, leikitte ja ulkoilette. Olette yhdessä kaiken vapaa-ajan äärellä.”

Samanaikaisesti kirjoittajan koira tuottaa hänelle pelkoa mahdollisista tulevista eläinlääkärinkuluista ja niistä selviämisestä. Vähävaraisen tilanteessa useamman sadan eläinlääkärimaksu vastaa monen kuukauden ruokaan jäävää rahaa, mikä on myös samanaikaisesti pois muista mahdollisista menoista. Toisaalta kirjoittaja kuvaa koiran toimivan ”positiivisen ilmapiirin ylläpitäjänä”, jonka kanssa hän viettää kaiken vapaa-aikansa. Kertomus yhdistää koiran primääriksi ja merkittäväksi suhteeksi, joka ja jonka tilanteet vaikuttavat kirjoittajan elämään sekä positiivisesti ja haastavasti. Koiran pitämisen vaikutuksista kirjoittaja kuvaa hyvän ilmapiirin ylläpitämistä ja henkissä vaikeuksissa helpottamista, mutta toisaalta myös tulevia taloudellisia vaikeuksia.

Arkipäivän kokemuksia köyhyydestä -kirjoituskilpailu 2019:n ensimmäisen kertomuksen kirjoittaja on lähes eläkeikäinen, vähävarainen, monisairas ja työpaikkaky-

vyttömäksi itseensä kuvaava kirjoittaja. Kirjoittajan tilanteessa hänen koiransa sairastui äkillisesti, ja kirjoittaja oli yhteydessä seitsemään eri eläinlääkäriasemaan, ennen kuin löysi sellaisen, jossa käynnin pystyi maksamaan laskulla. Ilman tarpeellista varallisuutta vastaaja ei voinut maksaa käteisellä, eikä työttömänä pysty solmimaan rahoitussopimustakaan. Kirjoittajan tilanteessa hänen tyttärensä pystyi auttamaan vastaajaa laskun kanssa, mutta vastaaja pohtii, mitä olisi tapahtunut, jos hän ei olisi saanut hoitoa laskulle?

Toisen kertomuksen kirjoittaja antaa yhden vastauksen tähän kysymykseen. Tässä kirjoituksessa vähävarainen vastaaja kuvaa, miten hänellä "kissojen ruokkimiseen ja hiekkään menee enemmän rahaa kuin itseni elättämiseen". Vastaaja myös kuvaa, miten lemmikkinsä sairastuttua hän päätyi yksityiselle eläinlääkäriasemalle. Maksu olisi pitänyt suorittaa heti, mutta keskellä yötä asiakkaalla ei itsellään ollut varaa eikä saanut ketään läheistään kiinni tilanteessa auttamiseen. Asialla oli kuitenkin vaikeat seurauksensa:

"Kissalleni annettiin eutanasia. Siitä ei sillä hetkellä veloitettu mitään. Tämä oli elämäni raskain päätös, ja suurin suruni. Kissani kuoltua aloin elää holtitonta elämää. Olin surusta sekaisin. Join, juhlin, ajauduin todella huonoon seuraan. Minut pahoinpideltiin ja raiskattiin. Tekijä joutui syytteeseen, koska kaksi läsnä ollutta henkilö nostivat syytteen, ja minäkin päätin sitten yhtyä siihen. Itse en olisi yksin nostanut syytettä, koska ajatus pitkästä oikeusprosessista tuntui uuvuttavalta."

Kirjoittaja kuvaa, miten merkittävän kiintymyssuhteen menettäminen johti suruun ja surun käsittelyyn, taikka käsittelyttä jättämiseen, ja vaikeisiin elämäntilanteisiin ja tapahtumiin. Lemmikistä luopuminen ja siitä aiheutuva suru kuvastuvat Octavia Rujoiun ja Valentina Rujoiun (2013, 166–167) artikkelin mukaiselta syvältä kiintymykseltä, missä vaikean päätöksen lisäksi ilmenee vaikeita surun tuntemuksia ja monimutkaisia toissijaisia tunteita. Kyseinen kirjoitus antaa kuvaa, minkälaista merkityskenttää lemmikin ympärille voi rakentua ja minkälaisia vaikutuksia lemmikkeihin liittyvillä asioilla voi olla.

5.2 Primaarin elämismaailman olennosta luopuminen vähävaraisuuden vuoksi

Anna: Olen joutunut luopumaan nuoresta koirastani kaksi vuotta sitten terveydellisistä syistä. Mulle jäi kaksi kissaa. Vanhempi kissoista jouduttiin lopettamaan mätänevien hampaiden takia. Mulle jäi yksi kissa. Tämä mun viimeisin lemmikkini muuttaa pois mun luota mahdollens viikolla. Kissalla on hammassyöpymäsairaus jota mulla ei ole varaa hoidattaa eläinlääkärillä vuosittain. Eläinyhdistys hoiti nyt eläinlääkärikulut sillä ehdolla että suostun siihen että kissalle etsitään uusi koti. Olen monisairas, köyhä, lapseton eläkeläinen. Ei lähiomaisia. Aiemmin pelastusarmeija ja diakonia ovat auttaneet eläintenkuiluissa huomiomalla ruoka- yms. kulut mulla menoina. Sossu ja Kela eivät koskaan ole ymmärtäneet että mihin tarvitsen kaksiota. Sieltä suunnasta ei ole tullut ymmärrystä eikä apuja.

Annan kuvauksessa lemmikin sairauteen liittyvät taloudelliset haasteet tuottavat tilanteen, jossa vastaajalla ei ole mahdollista hoidattaa lemmikkieläintä eläinlääkäriässä vuosittain ja on luopumassa lemmikistään. Kirjoittaja kuvaa, miten eläinyhdistys hoitaa vastaajan eläinlääkärikulut sillä ehdolla, että lemmikille etsitään uusi koti. Vastauksessa henkilö kuvaa elämismailmansa suhteita niin, että hän on ”monisairas, köyhä ja lapseton eläkeläinen” ilman lähiomaisia. Lemmikkien merkitystä itselleen hän kuvaa myöhemmin vastauslomakkeessa niin, että ne ovat ”Mun henki ja elämä. Olleet tosi rakkaita”. Vastauksessa kuvataan primaaristen suhteiden vähyyttä, missä lemmikit kuitenkin asettuvat henkilölle erittäin läheisiksi suhteiksi. KAIMEr-teoriassa primaariin elämismailmaan kuuluvat muutkin tekijät, kuten terveys ja asuminen, mutta tarkastelen vastauksista kuitenkin pääasiallisesti lemmikkeihin liitettäviä tekijöitä.

Toimijoina ovat kirjoittaja itse, sosiaalitoimi ja Kela, eläinyhdistys, pelastusarmeija ja diakonia. Yhteiskunnallisessa ja kulttuurisessa kontekstissa voidaan pohtia, miten lemmikit asemaan lemmikit asettuvat. Siinä, missä vastaaja kertoo sosiaalitoimen ja Kelan ymmärryksen puutteesta, niin pelastusarmeija ja diakonia ovat huomioineet eläinten ruokakulut ja muut kulut menoina. Interventiokontekstissa sosiaalitoimen, Kelan ja kolmannen sektorin toimijoiden asetelmat luovat tilanteen, missä kolmannen sektorin toimijat pystyvät tukemaan henkilöä tilanteessaan. Kolmannen sektorin tulkinnoissa lemmikin asetelma on sellainen, joka hyväksytään huolehdittavaksi olennoksi, mikä mahdollistaa myös ihmisen taloudellisen tukemisen muun muassa ruokalahjakorteilla. Kuten aiemmin luvussa 2 kuvasin (ks. Risley-Curtiss, Holley & Kodiene 2018, 417), vaikuttaa siltä, että julkisen vallan piirissä lemmikin merkitys tuntuu sivuutetulta, mikä luo vastaajalle kokemuksen sosiaalitoimen ja Kelan ymmärtämättömyydestä. V1:n kirjoituksesta voidaan tulkita, että hän kokee tarvitsevansa kaksiosia kenties lemmikkiensä tai muun asumismukavuuden vuoksi.

Lemmikistä aiheutuvat kulut johtavat vaikutuksina siihen, että hän joutuu luopumaan lemmikistään. Lemmikin ollessa vielä kirjoittajan luona hän on tinkinyt omista menoistaan, lainannut rahaa, käynyt ruokajonoissa ja maksanut asioita velaksi. Koska vastaajalla ei ole varallisuutta hoitaa lemmikkiään, hän joutuu hakemaan tukea muualta.

Koska kirjoittaja on vasta luopumassa lemmikistään, pidemmän ajan vaikutuksia ei voida vielä kuvata. Kenties velkaantuminen pysähtyy, kenties mieliala laskee – tässä vaiheessa vaikutuksia ei vielä tunneta.

TAULUKKO 3 KAIMEr-käsitteiden mukainen analyysi Annan kirjoituksesta.

Pää- ja alakäsitteet	Esimerkit
1. Kontekstit	

<p>1.1. Yhteiskunnallinen ja kulttuurinen konteksti</p> <p>1.2. Asiakkaan elämämaailma</p> <p>1.2.1. <i>Pääasialliset suhteet ja elämämaailman tila</i></p> <p>1.2.2. <i>Toissijaiset suhteet ja elämämaailman tila</i></p> <p>1.3. Interventiokonteksti</p> <p>1.3.1. <i>Suora interoventiokonteksti</i></p> <p>1.3.2. <i>Epäsuora interoventiokonteksti</i></p> <p>1.4. Kontekstimekanismit</p> <p>1.4.1. <i>Makrotaso</i></p> <p>1.4.2. <i>Mesotaso</i></p> <p>1.4.3. <i>Mikrotaso</i></p>	<p>Lemmikin asema huolehdittavana olentona</p> <p>Vähävaraisuus, monisairas lemmikki Lemmikki "henki ja elämä", ei lähiomaisia</p> <p>Organisaatio-ohjeistukset lemmikkipienojen huomioimisesta</p>
<p>2. Toimijat</p> <p>2.1. Ensisijaiset tuen tarjoajat</p> <p>2.2. Asiakkaat</p> <p>2.3. Muut interventiossa osallisena olevat toimijat</p> <p>2.3.1. <i>Viralliset toimijat</i></p> <p>2.3.2. <i>Epäviralliset toimijat</i></p>	<p>Kela, sosiaalitoimi</p> <p>Eläkeläinen</p> <p>Pelastusarmeija, diakonia Eläinsuojeluyhdistys</p>
<p>3. Interventiot – tuen sisältö</p> <p>3.1. Sosiaalityöntekijän toiminta</p> <p>3.1.1. <i>Formaali</i></p> <p>3.1.2. <i>Informaali</i></p> <p>3.2. Asiakkaan toiminta</p> <p>3.3. Muiden tarjoama tuki</p> <p>3.3.1. <i>Formaali</i></p> <p>3.3.2. <i>Informaali</i></p>	<p>Ei tukea Kokemus, että "ei ole tullut ymmärrystä tai apua"</p> <p>Avun hakeminen, valinta lemmikinluopumisesta, velkaantuminen, menoista tinkiminen</p> <p>Eläinkulujen huomioiminen menona, ruokalahjakortit Eläinlääkärikulujen hoitaminen ehdollisesti</p>
<p>4. Mekanismit</p>	

<p>4.1. Sosiaaliset (tuen tarjoamisen) mekanismit</p> <p>4.2. Sosiaalipsykologiset mekanismit</p> <p>4.3. Psykologiset mekanismit</p>	Kiintymys lemmikkiin (sosiaalinen turva, kiintymysmallit)
<p>5. Tulokset ja vaikutukset</p> <p>5.1. Tulokset</p> <p>5.2. Vaikutukset (varhain havaittavat, lyhytaikaiset, pitkäaikaiset vaikutukset)</p> <p>5.2.1. <i>Pinnalliset vaikutukset</i></p> <p>5.2.1.1. Yleiset</p> <p>5.2.1.2. Spesifit</p> <p>5.2.2. <i>Prosessivaikutukset</i></p> <p>5.2.3. <i>Syvävaikutukset</i></p> <p>5.2.3.1. Yleiset</p> <p>5.2.3.2. Spesifit</p>	<p>Lemmikistä luopuminen, ruokalahjakortit</p> <p>Velkaantuminen, ruokajonot</p>

5.3 Organisaatiokäytäntöjen kiertäminen ja läheisapu

Elina: Onneksi kissani 16,5v on ollut suht terve. Kissasta aiheutuvia ruokamenoja saati eläinlääkärissä käyntejä ei katsota menoeräksi vaan ylellisyydeksi. Mitäs hankit kissan? Löysin sen huonokuntoisena pentuna ja lapseni rakastivat sen terveeksi. Käsketään hävittämään moinen otus. On pitänyt lainata kavereilta rahaa jos tullut yllättävä lääkärikäynti. Käteisellä tietenkin kuten lainan takaisin maksu. Laina katsotaan tuloksi mutta takaisin maksua ei menoksi.

Elinan tilanteessa elämismaailmassa yllättäviä tilanteita ovat olleet lemmikin lääkärikäynnit ja kirjoittajan oma iso leikkaus. Tuttava on lainannut rahaa lääkärikäynteihin, ja toimeentulotukeen liittyvien käytäntöjen vuoksi lainat hoidetaan käteisellä tilisiirtojen sijaan. Kirjoittajan mukaan ongelmalliseksi muodostuu julkisen vallan institutionaaliset toimeentulotuen käytännöt, missä lainat katsotaan tuloksi, mutta takaisin maksua ei menoksi. Interventiokontekstissa kissasta aiheutuvat menot katsotaan ylellisyydeksi, ei menoeräksi.

Kirjoituksissa toimijoina ovat hän itse, kaverit ja tuttavat, sosiaalitoimi ja naapurit. Vastauksessaan kirjoittaja kuvaa, miten hän kokee leikkauksensa jälkeen olleensa kykenemätön hoitamaan lemmikkiään eikä saanut kotiapua, mutta naapuri kuitenkin auttoi kissan hoidossa. Tämä jäsentyy muiden, informaaliin toimijoiden tarjoamaan tukeen.

Elina kertoo, että sosiaalitoimesta on ilmoitettu Kelan sitoneen heidän kätensä, mikä jäsenyys epäsuoran interventiokontekstin käsitteen alle. Julkisen vallan toimijoiden suhtautuminen kuvautuu kaukaisena ja epäempaattisena kertomuksessa. Vastaaaja kertoo, miten häntä ”käsketään hävittämään moinen otus” ja kertoo vastauksessaan hänelle kerrottaneen muun muassa, että ”Mene töihin! Meidän ei kuulu auttaa. Asiakkaan pitää itse selvittää oikeutensa!” Kenties vastauksesta tulkittavissa on, että vuorovaikutus ei vaikuta luottamusta rakentavalta. Rahapulan tuloksena hän ostaa ”kissalle lihaa ja itselle kaalia”. Tilanne kuvastuu luvussa 2 kuvaamaltani tilanteelta, missä omaa hyvinvointia osin sivuutetaan lemmikistä aiheutuvien tekijöiden kustannuksella (ks. Peacock, Chur-Hansen & Winefield 2012, 301).

Kirjoittaja kuvaa lemmikin olevan ”rakas ja rakastava perheenjäsen”, joka on sosiaalinen ja ”parantaa kehräyksellään”. Tulkiten lemmikkieläimen olevan kirjoittajalle primaarinen elämismaailman suhde, jonka tapahtumat ovat hänelle merkitseviä. Lemmikki asettuu vastauksessa sekä rakkaaksi parantavaksi kehrääjäksi, mutta toisaalta myös olenoksi, jonka vuoksi vastaaaja päätyy tinkimään omasta ruokavaliostaan, lainaamaan rahaa ja kiertämään virastollisia käytäntöjä. Parantavan kehräyksen mekanismin voisi hahmotella liittyvän aiemmin mainittuun kiintymysteorian johdannaisiin taikka sosiaalisen turvan mekanismeihin missä lemmikkisuhde luo hyvinvointivaikutuksia (ks. luku 2).

TAULUKKO 4 KAIMEr-käsitteiden mukainen analyysi Elinan kirjoituksesta.

Pää- ja alakäsitteet	Esimerkit
1. Kontekstit 1.1. Yhteiskunnallinen ja kulttuurinen konteksti 1.2. Asiakkaan elämismaailma 1.2.1. <i>Pääasialliset suhteet ja elämismaailman tila</i> 1.2.2. <i>Toissijaiset suhteet ja elämismaailman tila</i> 1.3. Interventiokonteksti 1.3.1. <i>Suora interventiokonteksti</i> 1.3.2. <i>Epäsuora interventiokonteksti</i>	Lemmikin asema, yhteiskunnalliset oikeudet Lemmikki ”rakas ja rakastava perheenjäsen”, yllättävät eläinlääkärikäynnit, oma leikkaus Naapuri, tuttavat Vastaaajan kertomus, että sosiaalitoimesta kerrottu käsien olevan sidottu Kelan vuoksi, eläinkulujen katsominen ylellisyydeksi Organisaatiokäytäntöjen vuoksi rahalainat käteisenä tilisiirtojen sijaan

1.4. Kontekstimekanismit 1.4.1. <i>Makrotaso</i> 1.4.2. <i>Mesotaso</i> 1.4.3. <i>Mikrotaso</i>	Sosiaalinen läheisen tukeminen
2. Toimijat 2.1. Ensisijaiset tuen tarjoajat 2.2. Asiakkaat 2.3. Muut interventiossa osallisena olevat toimijat 2.3.1. <i>Viralliset toimijat</i> 2.3.2. <i>Epäviralliset toimijat</i>	Sosiaalitoimi, Kela 50–69-vuotias vastaaja Tuttavat, naapuri
3. Interventiot – tuen sisältö 3.1. Sosiaalityöntekijän toiminta 3.1.1. <i>Formaali</i> 3.1.2. <i>Informaali</i> 3.2. Asiakkaan toiminta 3.3. Muiden tarjoama tuki 3.3.1. <i>Formaali</i> 3.3.2. <i>Informaali</i>	Ohjeita, tukemisesta kieltäytyminen Asiakkaan kokemus, ettei ole saanut apua ja kohdeltu huonosti Rahan lainaaminen, omista menoista tinkiminen Naapuri auttanut eläimenhoidossa leikkauksen jälkihoidon aikana, rahalainat
4. Mekanismit 4.1. Sosiaaliset (tuen tarjoamisen) mekanismit 4.2. Sosiaalipsykologiset mekanismit 4.3. Psykologiset mekanismit	Torjunnan kokemus sosiaalitoimesta, kiintymys lemmikkiin
5. Tulokset ja vaikutukset 5.1. Tulokset 5.2. Vaikutukset (varhain havaittavat, lyhytaikaiset, pitkäaikaiset vaikutukset) 5.2.1. <i>Pinnalliset vaikutukset</i> 5.2.1.1. Yleiset 5.2.1.2. Spesifit 5.2.2. <i>Prosessivaikutukset</i> 5.2.3. <i>Syvävaikutukset</i> 5.2.3.1. Yleiset	Rahalaina, avun pyytäminen Ruokavalion heikentyminen, onnistunut pitämään lemmikin

5.2.3.2. Spesifit	Kuvaus, että lemmikki ”parantaa kehräyksellään”
-------------------	---

5.4 Vuokranmaksun toissijaisuus lemmikinpidon kustannuksella

Janna: Sosiaalitoimi espoossa on käskenyt lopettaa koiran jos ei ole varaa ruokkia tai viedä lääkäriin. Kelan virkalijaa heiniä ei asia toimeentulotuessa kiinnosta. Jos joudun viemään koiraani lääkäriin tappelen ulosotto mies [XXX XXX] kanssa, jota ei lemmikit kiinnosta. Joudun lainaamaan rahaa että saan koiralle ruokaa Sekä eläinlääkäri kulut ovatkin totaali katastrofi silloin jätän.vuokraakin maksamatta jos on tarvis

Jannan elämismaailmassa vaikeuksia tuottavat tilanteet, missä rahapulan vuoksi vastaajan on haastavaa hankkia lemmikillensä ravintoa ja maksaa eläinlääkärikuluja. Vastaaja kertoo, että kulujen vuoksi hän jättää vuokrankin maksamatta, jos asialle on tarvetta. Perinteisesti talousneuvonnan yhteydessä kehoitetaan asiakasta ensiksi maksamaan vuokra, jonka jälkeen muut juoksevat laskut. Vuokranmaksun sivuuttaminen kuvastaa lemmikin terveyden merkitystä: tilanteesta voidaan tulkita, että lemmikin hyvinvoinnista huolehtiminen menee henkilön omien perustarpeiden rinnalle tai edelle.

Kirjoittaja kuvaa lemmikin olevan myös harrastuskaveri, josta kouluttaa pelastuskoiraa, ja vastaajan sanoin kyseessä ei ole ”vain pelkkä lemmikki”. Vaikka vastaaja laittaa eläimen huolenpidon korkealle, vastaajan koirassa on kyse myös muusta vapaa-ajan vieton mahdollistajasta ja yhteydestä. Eläimen luokittelu harrastuskaveriksi voi nähdä liittyvän luvussa 2 kirjoittamani näkemykseen (ks. Sarminac 2007, Schuurman 2012, 59 mukaan), missä lemmikkisuhde voi olla myös jotain sellaista, mitä ihmissuhteesta ei voisi saada. Ihmisen nenä ei riitä paikantamaan kadonneita asioita ja olentoja, joten banaalisti voidaan todeta suhteen olevan sellainen, joka ei ihmisen kanssa tapahdu samoin tavoin. Harrastuskavereita voi tietenkin olla monessa lajissa, mutta tässä yhteydessä koira on ainoa laatuinen harrastuskaveri. Samanaikaisesti harrastukseen liittyy myös sosiaalisen piirin laajeneminen, mikä tukee joitain kirjallisuudessa esitettyjä näkemyksiä (ks. esim. Barker & Wolen 2008, 492.)

Kirjoituksissa toimijoina ovat kirjoittaja itse, Kela, sosiaalitoimi, ulosotto sekä lähipiiri. Kirjoittaja kuvaa, miten ”sosiaalitoimi [kaupungissa] on käskenyt lopettaa koiran jos ei ole varaa ruokkia tai viedä lääkäriin” ja miten Kelan virkailijaa tai ulosottomiestä ”ei lemmikit kiinnosta”. Kirjoituksen sävy kuvastaa tilannetta, missä vastaajan luottamus viranomaistahoihin ei ole erityisen suuri.

Tuloksena ja vaikutuksina lemmikin eläinlääkärikuluihin henkilö on pyytänyt tyttäreltään rahaa, ja lemmikin sairastuminen on tuottanut vastaajalle unettomia öitä. Kirjoittaja kuvaa myös joutuvansa velkaantumaan, että saa koirallensa ruokaa.

TAULUKKO 5 KAIMEr-käsitteiden mukainen analyysi Jannan kirjoituksesta.

Pää- ja alakäsitteet	Esimerkit
<p>1. Kontekstit</p> <p>1.1. Yhteiskunnallinen ja kulttuurinen konteksti</p> <p>1.2. Asiakkaan elämismaailma</p> <p>1.2.1. <i>Pääasialliset suhteet ja elämismaailman tila</i></p> <p>1.2.2. <i>Toissijaiset suhteet ja elämismaailman tila</i></p> <p>1.3. Interventiokonteksti</p> <p>1.3.1. <i>Suora interoventiokonteksti</i></p> <p>1.3.2. <i>Epäsuora interoventiokonteksti</i></p> <p>1.4. Kontekstimekanismit</p> <p>1.4.1. <i>Makrotaso</i></p> <p>1.4.2. <i>Mesotaso</i></p> <p>1.4.3. <i>Mikrotaso</i></p>	<p>Vähävaraisuus (ulosotto), tytär, eläinlääkärikulut, lemmikki harrastuskaverina</p> <p>Organisatoriset ohjeet</p>
<p>2. Toimijat</p> <p>2.1. Ensisijaiset tuen tarjoajat</p> <p>2.2. Asiakkaat</p> <p>2.3. Muut interventiossa osallisena olevat toimijat</p> <p>2.3.1. <i>Viralliset toimijat</i></p> <p>2.3.2. <i>Epäviralliset toimijat</i></p>	<p>Sosiaalitoimi, Kela, ulosotto</p> <p>50–69-vuotias</p> <p>Tytär</p>
<p>3. Interventiot – tuen sisältö</p> <p>3.1. Sosiaalityöntekijän toiminta</p> <p>3.1.1. <i>Formaali</i></p> <p>3.1.2. <i>Informaali</i></p> <p>3.2. Asiakkaan toiminta</p> <p>3.3. Muiden tarjoama tuki</p> <p>3.3.1. <i>Formaali</i></p> <p>3.3.2. <i>Informaali</i></p>	<p>”Käskenyt lopettaa koiran” Kokemus kiinnostamattomuudesta</p> <p>Avun hakeminen</p> <p>Tytär, rahalaina</p>
<p>4. Mekanismit</p>	

<p>4.1. Sosiaaliset (tuen tarjoamisen) mekanismit</p> <p>4.2. Sosiaalipsykologiset mekanismit</p> <p>4.3. Psykologiset mekanismit</p>	
<p>5. Tulokset ja vaikutukset</p> <p>5.1. Tulokset</p> <p>5.2. Vaikutukset (varhain havaittavat, lyhytaikaiset, pitkäaikaiset vaikutukset)</p> <p>5.2.1. Pinnalliset vaikutukset</p> <p>5.2.1.1. Yleiset</p> <p>5.2.1.2. Spesifit</p> <p>5.2.2. Prosessivaikutukset</p> <p>5.2.3. Syvävaikutukset</p> <p>5.2.3.1. Yleiset</p> <p>5.2.3.2. Spesifit</p>	<p>Rahalainoja</p> <p>Unettomuus koiran sairastuessa, velkaantuminen</p> <p>Vuokran maksamatta jättäminen,</p> <p>Harrastuksen jatkuminen koiran säilyessä</p>

5.5 Lemmikki syynä lähteä ulos

Liisa: Sosiaalityöntekijä ilmoitti että myy lemmikit tai lopeta ne. Mitää tukea niihin ei myönnetä. El.lääkärikulut olen hoitanut itse, jos ei ole ollut rahaa isoihin leikkauksiin joiden lopputulos ei ole ollut varma niin halvemmaksi tuli lopettaa koira. Koiran sterilisaatiot/kastroinnit olen maksanut itse. Sitten on jätetty ostamatta vaatteet yms.

Liisa kuvaa, miten hän on pystynyt hoitamaan eläinlääkärikulut itse. Isompien leikkausten tapauksessa jos lopputulos ei ole ollut varma, niin vastaaja on päätenyt taloudellisista syistä lopettamaan koiraan. Koiran sterilisoinnin/kastroinnin vastaaja on kustantanut itse, jolloin hän on jättänyt ”ostamatta vaatteet yms.”.

Toimijoina tilanteissa asiakas itse ja sosiaalityöntekijä. Vastaaja kuvaa, miten sosiaalitoimen näkemyksessä eläimet ”eivät ole kuilemma tarpeellisia köyhälle”. Vastaus kuvastaa primaarin interventio toimijan näkemystä lemmikeistä ja köyhän oikeuksista: köyhällä ei ole oikeutta lemmikkiin, jos ei pysty huolehtimaan sen kustannuksista.

Vastaajan elämismaailmassa lemmikit ovat olleet hänelle ”henkistä tukea, syy lähteä ulos. Muuten olisin masentunut vielä pahemmin”. Lemmit ovat auttaneet häntä mielenterveyden haasteissa ja auttaneet arkisessa kotoa poistumisessa. Tämänkaltaisessa tilanteessa voi toki pohtia, voidaanko lemmikeille asettaa muiden interventio toimijoiden informaalia asemaa. Eläinten toimijuus on kuitenkin oma tutkimus-alansa enkä tässä yhteydessä aseta eläintä toimijaksi.

Vastauksessa esiintyy myös tuloksia ja vaikutuksia. Se, että kirjoittaja on pystynyt pitämään lemmikkinsä, on auttanut häntä suoraan lähtemään kotoa ulos sekä vastaajan tulkinnan mukaan auttanut häntä masennuksessaan. Lyhyistä kyselyvastauksista ei kuitenkaan voida tehdä erityisen pitkälle meneviä vaikutusten tulkintoja. On vaikea sanoa, miten esimerkiksi koiran ulkoiluttaminen vaikuttaa henkilön syvällisiin, mutta spesifeihin vaikutuksiin, kuten uusien ystävien saamiseen taikka prosessi-vaikutuksena vastuunottamiseen koiran huolehtimisessa. Samoin on mahdotonta tulkita sitä, miten muut syvälliset vaikutukset muuten näkyvät vastaajan elämässä – miten henkilön kuvaama masennus olisi kulkenut jos lemmikkiä ei olisikaan.

TAULUKKO 6 KAIMeR-käsitteiden mukainen analyysi Liisan kirjoituksesta.

Pää- ja alakäsitteet	Esimerkit
1. Kontekstit 1.1. Yhteiskunnallinen ja kulttuurinen konteksti 1.2. Asiakkaan elämismaailma 1.2.1. Pääasialliset suhteet ja elämismaailman tila 1.2.2. Toissijaiset suhteet ja elämismaailman tila 1.3. Interventiokonteksti 1.3.1. Suora interventiokonteksti 1.3.2. Epäsuora interventiokonteksti 1.4. Kontekstimekanismit 1.4.1. Makrotaso 1.4.2. Mesotaso 1.4.3. Mikrotaso	Vastaajalle kerrottu, että lemmikit "eivät ole kuulemma tarpeellisia köyhälle -> köyhän yhteiskunnallinen asema Lemmikki, eläinlääkärimenot Organisatoriset/institutionaaliset käytännöt
2. Toimijat 2.1. Ensisijaiset tuen tarjoajat 2.2. Asiakkaat 2.3. Muut interventiossa osallisena olevat toimijat 2.3.1. Viralliset toimijat 2.3.2. Epäviralliset toimijat	Sosiaalitoimi 50–69-vuotias
3. Interventiot – tuen sisältö 3.1. Sosiaalityöntekijän toiminta 3.1.1. Formaali	"Myy lemmikit tai lopeta ne", ei tukea

<p>3.1.2. <i>Informaali</i></p> <p>3.2. Asiakkaan toiminta</p> <p>3.3. Muiden tarjoama tuki</p> <p>3.3.1. <i>Formaali</i></p> <p>3.3.2. <i>Informaali</i></p>	<p>Hoitanut eläinlääkärikulut itse tai epävarmassa tilanteessa lemmikki lopetettu</p>
<p>4. Mekanismit</p> <p>4.1. Sosiaaliset (tuen tarjoamisen) mekanismit</p> <p>4.2. Sosiaalipsykologiset mekanismit</p> <p>4.3. Psykologiset mekanismit</p>	
<p>5. Tulokset ja vaikutukset</p> <p>5.1. Tulokset</p> <p>5.2. Vaikutukset (varhain havaittavat, lyhytaikaiset, pitkäaikaiset vaikutukset)</p> <p>5.2.1. <i>Pinnalliset vaikutukset</i></p> <p>5.2.1.1. Yleiset</p> <p>5.2.1.2. Spesifit</p> <p>5.2.2. <i>Prosessivaikutukset</i></p> <p>5.2.3. <i>Syvävaikutukset</i></p> <p>5.2.3.1. Yleiset</p> <p>5.2.3.2. Spesifit</p>	<p>Maksanut kulut itse</p> <p>Omista menoista tinkiminen, lemmikki henkistä tukea ja ”syy lähteä ulos”</p> <p>Lemmikin säilyminen estänyt masennuksen pahenemista</p>

5.6 Rahan lainaamisen häpeä

Miia: Lääkärintarkastukset, rokotukset, sairastumiset, ruokinta, kyllähän näitä tulee. Koskaan en ole apua saanut (p-k ja p-s alueet tuolloin). Sos tt.n kanssa kun olen ottanut puheeksi, on joka kerran ollut vastauksena hymistelyä mh niinh niinhäm se on. Ei edes keskusteltu että voisiko ottaa huomioon tai saisiko jostain muualta apua.

Miian kuvaamat haastavat tilanteet ovat liittyneet normaaliin lemmikinpitoon, kuten rokotuksiin, lääkärintarkastuksiin ja ruokintaan, mutta myös yllättäviin tilanteisiin, kuten sairastumisiin.

Toimijoina ovat asiakkaan lisäksi sosiaalitoimi, eläinsuojeluyhdistykset sekä vastaajan äiti ja poika, joista äiti ja poika ”maksavat lemmikkien kuluja jatkuvasti”.

Kirjoittaja kuvaa, että kun hän on ottanut sosiaalityöntekijän kanssa lemmikkeihinsä liittyviä haasteitaan esiin, ”on joka kerran ollut vastauksena hymistelyä”. Miia kokee, että asia on sivuutettu ja hän on toivonut harkinnanvaraista tukea, mutta on toisaalta tyytyväinen, ettei sosiaalitoimissa ”sentään ole käskeneet hankkiutua eroon” lemme-keistä.

Kirjoittajan elämismaailmassa lemmikit tuottavat jatkuvaa huolta ja olemassa on murhetta ”josko tulee jotain yllättävää”. Kirjoittaja antaa lemmikeilleen niin suuren merkityksen, ettei ”pysyisi elossa ilman kissojen seuraa”. Samanaikaisesti kuitenkin häntä ”hävettää pyytää perheenjäseniltä” apua, jotka kuitenkin auttavat mielellään ja vastaaja kuvaa hänen lemmikkiensä olevan heillekin tärkeitä. Vastaavasti hän liittää lemmikkinsä olevan hänen pojallensakin ”ihan omaa perhetä vaikka hän asuu jo omillaan”. Tuloksena haastavissa tilanteissa hän saa muilta toimijoilta tukea, mutta vaikutuksina on asian tuottama häpeä hänelle itselleen, vaikka vastaaja kertoo muiden auttavan mielellään. Vastaaja liittää äitinsä tarjoaman tuen myös siihen, että ”äidillä on huono omatunto kun en saanut lapsena lemmikkiä tai edes vuokraheppää”. Tässä yhteydessä vastaajan kuvauksessa äidin psykologinen interventiomekanismi vaikuttaa niin, että äiti tukee häntä nyt.

Kirjoittajan häpeän kuvauksen perusteella voi olla mahdollista, että KAIMER-teorian mukaisista sosiaalipsykologisista interventiomekanismeista kirjoittaja sisäistää ulkoisen vaikuttavan tekijän (rahan) niin, että hän omaksuu asiasta häpeää itselleen. Yhteiskunnallisessa ja kulttuurisessa kontekstissa voidaan tulkita olevan oletus, että aikuisen henkilön tulisi pärjätä omillaan ja avun pyytäminen, vaikka apua tarjotaan mielellään, on kuitenkin omaa arvoa laskevaa häpeän muodossa. Ryhmämekanismina puolestaan perhe koetaan arvokkaana, ja jonka sisällä apua halutaan tarjota ja otetaan vastaan. Toisaalta sosiaalitoimen harkinnanvaraisen tuen epääminen on saanut tuloksena kirjoittajan hakemaan apua muilta toimijoilta, kuten lähipiiriltään.

TAULUKKO 7 KAIMER-käsitteiden mukainen analyysi Miian kirjoituksesta.

Pää- ja alakäsitteet	Esimerkit
1. Kontekstit 1.1. Yhteiskunnallinen ja kulttuurinen konteksti 1.2. Asiakkaan elämismaailma 1.2.1. Pääasialliset suhteet ja elämismaailman tila 1.2.2. Toissijaiset suhteet ja elämismaailman tila 1.3. Interventiokonteksti 1.3.1. Suora interoventiokonteksti	Yksilön itsenäisyys Eläinlääkärimenot, äiti, poika, lemmikit

<p>1.3.2. <i>Epäsuora interventiokonteksti</i></p> <p>1.4. Kontekstimekanismit</p> <p>1.4.1. <i>Makrotaso</i></p> <p>1.4.2. <i>Mesotaso</i></p> <p>1.4.3. <i>Mikrotaso</i></p>	Perheen apu
<p>2. Toimijat</p> <p>2.1. Ensisijaiset tuen tarjoajat</p> <p>2.2. Asiakkaat</p> <p>2.3. Muut interventiossa osallisena olevat toimijat</p> <p>2.3.1. <i>Viralliset toimijat</i></p> <p>2.3.2. <i>Epäviralliset toimijat</i></p>	<p>Sosiaalitoimi</p> <p>30–49-vuotias</p> <p>Äiti, poika</p>
<p>3. Interventiot - tuen sisältö</p> <p>3.1. Sosiaalityöntekijän toiminta</p> <p>3.1.1. <i>Formaali</i></p> <p>3.1.2. <i>Informaali</i></p> <p>3.2. Asiakkaan toiminta</p> <p>3.3. Muiden tarjoama tuki</p> <p>3.3.1. <i>Formaali</i></p> <p>3.3.2. <i>Informaali</i></p>	<p>Ei tukea, sivuutuksen kokemus Toisaalta myötäilevä, "Eivät sentään ole käskeneet hankkiutua eroon"</p> <p>Rahan lainaaminen ja avun pyytäminen</p> <p>Rahalliset avustukset</p>
<p>4. Mekanismit</p> <p>4.1. Sosiaaliset (tuen tarjoamisen) mekanismit</p> <p>4.2. Sosiaalipsykologiset mekanismit</p> <p>4.3. Psykologiset mekanismit</p>	<p>Häpeän kokemuksen syntyminen</p> <p>Lemmikkien merkitys, vastavuoroisuus/korvaus, sosiaalinen turva</p>
<p>5. Tulokset ja vaikutukset</p> <p>5.1. Tulokset</p> <p>5.2. Vaikutukset (varhain havaittavat, lyhytaikaiset, pitkäaikaiset vaikutukset)</p> <p>5.2.1. <i>Pinnalliset vaikutukset</i></p> <p>5.2.1.1. Yleiset</p> <p>5.2.1.2. Spesifit</p> <p>5.2.2. <i>Prosessivaikutukset</i></p>	<p>Rahalainat sekä -avustukset</p> <p>Häpeä rahalainoista ja -avusta. "Jatkuva huoli ja murhe on josko tulee jostain yllättävää"</p>

5.2.3. <i>Syvävaikutukset</i>	
5.2.3.1. Yleiset	
5.2.3.2. Spesifit	”En pysyisi elossa ilman kissojen seura”

5.7 Toimeentulotukikäytäntöjen tulkinnanvaraisuus ja syvä kiintymys lemmikkiin

Sanna: Kissojen sairauskulut ovat olleet hyvin suuria, pahimmillaan yli 15 tuhatta yhtenä vuonna, ja niitä ei ole mitenkään huomioitu. Olen kuitenkin ollut kiitollinen siitä, että kun lähipiiri on lainannut ja antanut rahaa kissojen kustannuksiin (ja myöhemmin erottuamme kissat jäivät parin tunnin välein lääkintää vaativina minulle exäni edelleen maksoi kissojen kuluja), sosiaalitoimi ei ole katsonut näitä tuloksi. Kun kissojen sairauskulut ovat olleet niin suuret ja ruokavalio erikoinen, olen pihistellyt oman (muutenkin jo sairaussyistä suppean) ruokavalion kanssa, jättänyt ostamatta ei-korvattavia lääkkeitä ja muita sairauksiin määrättyjä asioita (kuten ravintolisät todettuihin puutoksiin) sekä lykännyt omia lääkärikäyntejäni. Koska kela ja sosiaalitoimi niin huonosti hyväksyvät omiakaan sairauskulujani kaikista resepteistä, todistuksista yms. huolimatta enkä ole myöskään saanut kunnalta esteetöntä asuntoa palveluasumispäätöksestä ja lausunnoista ja puolloista huolimatta, minulla jää sairaus- ja asumiskulujen jälkeen toimeentulotuesta ruokaan tms. vain 0-250e/kk eli elän luottovelaksi niin kauan kuin voin ja sen jälkeen tulevaisuus on avoin. Niinpä olen nyt luopunut kissoista vaikka suren asiaa joka päivä ja fyysisten sairauksien lisänä oleva vaikea masennus on pahentunut. Pääsen poistumaan kotoa pahimmillaan vain pari kertaa kuussa ja kissat ovat olleet hyvin tärkeitä kun muuta perhettä ei ole.

Sannan tilanteessa haasteita ovat tuottaneet lemmikkien suuret sairauskulut ja erikoisruokavaliot. Kirjoittajan elämismaailmaan haasteisiin kuuluvat lemmikkien lisäksi myös hänen omat sairautensa. Kirjoittaja kuvaa, miten hän on joutunut lemmikkien suurien sairauskulujen vuoksi tinkimään omasta ruokavaliostaan, omista ei-korvattavista lääkkeistä sekä omista sairauksiin määrättyistä ravintolisistä sekä viivästyttänyt omia lääkärikäyntejään.

Sanna on luopunut lemmikeistään. Vastauksessaan hän kuvaa, miten sairaus- ja asumiskulujen jälkeen toimeentulotuesta jää vain vähän rahaa, minkä vuoksi hän elää myös luottovelaksi. Lemmikeistä luopumisen tuloksen vaikutuksina on, että hän suree ”asiaa joka päivä ja fyysisten sairauksien lisänä oleva vaikea masennus on pahentunut”. Sanna kertoo lemmikkiensä olleen hänelle ”hyvin tärkeitä kun muuta perhettä ei ole”. Asiakkaan elämismaailmassa kirjoittaja liittää lemmikit sanavalinnallaan perheeksi, primaariksi suhteeksi.

Toimijoina ovat vastaaja, Kela, sosiaalitoimi, vammaispalvelut, ystävät, entinen puoliso sekä sukulaiset. Selvitäkseen tilanteistaan vastaaja kertoo, että ystävät, sukulaiset ja entinen puoliso ovat tukeneet taloudellisesti. Vastaaja kertoo, että ”sosiaalitoimi ei ole katsonut näitä tuloksi”. Vastaaja esittää myös kiitollisuutta tästä asiasta.

Epäsuoran intervention kontekstissa voidaan nähdä, että toimeentulotukikäytännöissä on tulkinnanvaraa. Kyseessä voi toisaalta olla myös primaarin sosiaalihuollossa toimivan interventio toimijan oma näkemys, missä harkinnanvaraisuus perustuu osittain harkitsijan omiin näkemyksiin.

Vastaaja kertoo, että lemmikkien sairaudenhoidon vuoksi vastaajan lemmikit saivat sellaista ruokaa, ravintolisiä ja tutkimuksia, joihin hänellä ei ollut itsellään varaa. Tuloksena ja vaikutuksena voidaan olettaa, että vastaajan oma terveys on heikentynyt lemmikkien hyvinvoinnin kustannuksella, sillä hän on joutunut huolehtimaan lemmikkiensä hyvinvoinnista ja tinkimään oma fyysisestä terveydestään.

Kokonaisuudessaan vastaaja kertoo saaneensa paljon erinäistä tukea: sukulaiset ovat antaneet ja lainanneet rahaa, ystävät keränneet kolehtia ja avustajat eivät ole laskuttaneet kissojen ruoista. Vastaajan oman terveydentilan vuoksi myös vammaispalvelun kautta saamat avustajat ovat hoitaneet hänen lemmikkejensä. Vastaaja toivoo, että sosiaalitoimissa olisi voitu katsoa jokin eläinlääkärimaksu menoksi tai välittää hänelle eläimiin liittyvien yhdistysten lahjakortteja tai ruokaa.

Vastaaja kuvaa, että hän ei ole viiden vuoden jälkeenkään päässyt lemmikin kuoleman yli ja että he ”tavallaan pelastimme toinen toisemme”. Kuten aiemmin luvussa 2 kuvaamani Putney (2014, 10–13) artikkelissaan kirjoittaa, henkinen kasvu ja toisesta huolehtiminen vertautuu hyvinvointiteoreettiseen *olemiseen*, mikä tässä tapauksessa vaikuttaa tuoneen tarkoitusta vastaajan elämälle. Myöhemmin vastauksessaan vastaaja kuvaa suhdettaan lemmikkiinsä seuraavasti: ” Olimme molemmat pahoinpidellyjä, luottamuksemme menettäneitä, ja tavallaan pelastimme toinen toisemme.” Pahoinpidelyt ja luottamuksen menettäminen ohjaavat aikaisemmin luvussa 2 mainitsemaani tulkintaan (ks. Laukkanen 2013, 22, Pietarinen 2017, 23 mukaan) missä eläinten merkitys korostuu traumaattisten ihmissuhteiden tapauksessa.

Kuten luvussa 2 kuvaamissani Sablen (2013, 96–97) ja Rujoijun ja Rujoijun (2013, 166–167) artikkeleissa, kiintymyssuhteen menettäminen on tosiasiallinen tapahtuma ja voi tuottaa vaikeatakin surua. Tilanne kuvastaa vastaajan kertomusta: ”kissani kuoltua itkin asiaa päivittäin yli vuoden enkä ole vielä viisi vuotta myöhemminkään päässyt asian yli.”

TAULUKKO 8 KAIMeR-käsitteiden mukainen analyysi Sannan kirjoituksesta.

Pää- ja alakäsitteet	Esimerkit
1. Kontekstit 1.1. Yhteiskunnallinen ja kulttuurinen konteksti 1.2. Asiakkaan elämämaailma 1.2.1. Pääasialliset suhteet ja elämämaailman tila	Eläinlääkärikulut, omat sairaudet, vähävaraisuus, ex-puoliso, ystävät, sukulaiset, lemmikit ”perhettä”, ”ei muuta perhettä”

<p>1.2.2. <i>Toissijaiset suhteet ja elämämaailman tila</i></p> <p>1.3. Interventiokonteksti</p> <p>1.3.1. <i>Suora interoventiokonteksti</i></p> <p>1.3.2. <i>Epäsuora interoventiokonteksti</i></p> <p>1.4. Kontekstimekanismit</p> <p>1.4.1. <i>Makrotaso</i></p> <p>1.4.2. <i>Mesotaso</i></p> <p>1.4.3. <i>Mikrotaso</i></p>	<p>Institutionaaliset käytännöt eli käytäntöjen tulkinnanvaraisuus</p> <p>Sosiaalisen ympäristön tuki</p>
<p>2. Toimijat</p> <p>2.1. Ensisijaiset tuen tarjoajat</p> <p>2.2. Asiakkaat</p> <p>2.3. Muut interventiossa osallisena olevat toimijat</p> <p>2.3.1. <i>Viralliset toimijat</i></p> <p>2.3.2. <i>Epäviralliset toimijat</i></p>	<p>Kela, sosiaalitoimi</p> <p>Monisairas 30–49-vuotias</p> <p>Vammaispalvelun kotiapu</p> <p>Sukulaiset, ystävät, ex-puoliso</p>
<p>3. Interventiot – tuen sisältö</p> <p>3.1. Sosiaalityöntekijän toiminta</p> <p>3.1.1. <i>Formaali</i></p> <p>3.1.2. <i>Informaali</i></p> <p>3.2. Asiakkaan toiminta</p> <p>3.3. Muiden tarjoama tuki</p> <p>3.3.1. <i>Formaali</i></p> <p>3.3.2. <i>Informaali</i></p>	<p>Eläinten hoidon kustannusten katsominen ei-tuloksi</p> <p>Rahalainoja, avunhakua</p> <p>Avustajien eläinten hoitoapu, sosiaalisen piirin raha-apu</p>
<p>4. Mekanismit</p> <p>4.1. Sosiaaliset (tuen tarjoamisen) mekanismit</p> <p>4.2. Sosiaalipsykologiset mekanismit</p> <p>4.3. Psykologiset mekanismit</p>	<p>Hyvinvointiteoreettinen <i>oleminen</i>, hyvin läheinen kiintymys lemmikkiin, sosiaalinen turva</p>
<p>5. Tulokset ja vaikutukset</p> <p>5.1. Tulokset</p>	<p>Rahalainat, rahamenot, lopulta lemmikistä luopuminen</p>

5.2. Vaikutukset (varhain havaittavat, lyhytaikaiset, pitkäaikaiset vaikutukset)	
5.2.1. <i>Pinnalliset vaikutukset</i>	Terveystieteiden ja ruokavaliosta tinkiminen, velaksi eläminen
5.2.1.1. Yleiset	
5.2.1.2. Spesifit	Omien lääkärimenojen lykkääminen.
5.2.2. <i>Prosessivaikutukset</i>	Toisaalta kiitollisuus institutionaalisten käytäntöjen osalta
5.2.3. <i>Syvävaikutukset</i>	Lemmikkien vielä ollessa vastaajalla positiivisia vaikutuksia ("tavallaan pelastimme toinen toisemme")
5.2.3.1. Yleiset	Vaikea masennus pahentunut lemmikin poismentyä
5.2.3.2. Spesifit	

5.8 Tutkimustulosten tulkinta ja generatiiviset mekanismit

Olen kuvannut aineistoni analyysin tulokset KAIMEr-käsitteistön mukaisessa yhteenvedotaulukossa (taulukko 9) ja generatiivisia mekanismeja, kontekstia ja vaikutuksia kuvaavassa kuviossa (kuvio 2). Perustelen ja avaen, miten olen päätenyt aineistosta tuloksiini sekä kuvaan yhteenvedotaulukon ja -kuvion sisältöjä läpi luvun.

KAIMEr-teoriassa eritellään primaariin ja sekundaariseen elämismailmaan kuuluvat suhteet ja elämismailman tilanteet. Primaaria elämismailmaa ovat muun muassa perhe, sukulaiset, läheiset ystävät, terveys, tapahtumat, tulot ja niin edelleen. Sekundaarista elämismailmaa ovat muun muassa naapurit, tutut, työpaikka ja harrastusajan mahdollisuudet. Aineistoni kertomuksissa lemmikkieläimet ja lemmikkieläimiin liittyvät tilanteet asettuvat primaariin elämismailmaan, missä lemmikit mielletään läheisiksi olennoiksi ja perheeksi. Kirjoittajien kertomuksissa kuvataan lemmikkielämällä itsessään olevan merkittäviä hyvinvointivaikutuksia ja joihin liittyvät tilanteet tuovat myös merkittäviä haasteita kirjoittajien elämismailmaan.

Kertomuksia yhdistää sosiaalitoimen, Kelan ja yleisesti sosiaalihuollon yhteiskunnallinen, meso- ja makrotasolla vaikuttava asema. Kertomuksissa toisaalta kuvastuu, että perheenjäseniksi miellettyjä lemmikkejä ei kuitenkaan katsota kuuluvat yhteiskunnallisessa ja kulttuurisessa kontekstissa perheenjäseniksi. Julkisen vallan interventiokontekstissa lemmikit asettuvat pikemminkin toissijaiseksi ylellisyydeksi,

missä julkisen vallan toimeentulotukikäytännöissä viranomaistoimija saattaa kuitenkin toisaalta noudattaa harkintavaltaa. Kolmannen sektorin toimijoilla ei ole samankaltaisia organisaatiokäytäntöjä, vaan myös lemmikinpitoa saatetaan pyrkiä välillisesti tukemaan. Yhtenä selittävänä tekijänä on luonnollisesti sosiaalihuoltoa ohjaava lainsäädäntö, mikä ei välttämättä mahdollista suoraa interventiotukea. Harkintavallan mahdollisuus toisaalta pohjaa sekä toimijoiden omaan maailmankuvaan sekä epäsuoraan interventiokontekstiin, missä organisaatio-ohjeistukset mahdollistavat harkintavallan. Suoran interventiokontekstin kannalta myös sosiaalinen työskentelyilmapiiri voi olla vaikuttamassa harkintaan, mutta aineistosta tätä ei voida päätellä. Kontekstimekanismien mikrotasolla läheisten apu on merkittävässä osassa, sillä useat kirjoittajat kuvaavat muun sosiaalisen piirin auttaneen heitä.

KAIMeR-teoriassa huomioidaan myös virallisten toimijoiden näkemyksiä sosiaalivälisestä ja ihmisyydestä sekä interventiosäältä toiminta, kuten tukeminen tai muu auttaminen. Kertomuksissa tyypillisesti kuvataan torjunnan ja ymmärtämättömyyden kokemuksia, mitkä kuvastuvat epäempaattisena ja luottamusta murtavalta toiminnalta. Toisaalta Sanna kuvaa kertomuksessaan kiitollisuutta viranomaistoimintaa kohtaan, kun lähipiirin rahallista eläintenhoitoon tarkoitettua tukea ei ole katsottu tuloksi. Useassa kertomuksessa kuvataan, miten sosiaalitoimesta on käsketty hankkiutumaan lemmikistä eroon tai lopettamaan se, mutta Miian tapauksessa näin ei ole menetelty. Tulkitsen näiden kehotusten taustalla olevan KAIMeR-teorian voimia, vuorovaikutuksia ja rakenteita, mitkä rakentuvat meso- ja mikrotasoilla. Mesotason rakenteet tuottavat organisaatiotoimintaan rakenteita, joita työntekijät noudattavat. Kuitenkin yksilön toimintaan vaikuttavat syyt, motiivit ja valinnat vaikuttavat siihen tapaan, miten työntekijä toiminnassaan ilmaisee itsensä mikrotason vuorovaikutuksessa, mitä ei aineistoni pohjalta voida kuitenkaan enempää tutkia.

Kriittisessä realismissa oletetaan havaittavan maailman tason alla olevan myös muita tasoja. KAIMeR-teoriassa tätä kuvataan muun muassa psykologisilla mekanismeilla. Olen itse tulkinnut ihmisen ja eläimen välisen suhteen teoreettista kirjallisuutta ja soveltanut teorioita sosiaalisesta turvasta, kiintymyssuhteista ja *olemisesta* tutkimustuloksissani. Kun huomioidaan, miten eriäviä tutkimustuloksia ihmis-eläinsuhdetta tarkastelevassa kirjallisuudessa on, voidaan olettaa suhteessa olevan jotain sellaista, mitä emme ole pystyneet suoraan havainnoimaan. Vaikka tietty kiintymys voitaisiin silminnähden havaita, vaikuttavia mekanismeja ei kuitenkaan erityisen tarkasti pystytä havainnoimaan – toisaalta välittäjäaineiden, kuten oksitosiinin, erityis kuitenkin kuvastaa nimenomaan näitä kriittisen realismin tasoja ja niiden vaikutusta.

Lemmikkien pito toisaalta tuottaa vastaajille taloudellisia sekä henkisiä haasteita, ja rahallinat ovat yleinen tulos. Kirjoituspyyntöni vastaajista jokainen on tinkinyt omista menoistaan kustantaakseen lemmikkeihinsä liittyviä menoja, mikä osal-

taan toistaa luvussa 2 kuvaamaani ilmiötä, missä omaa terveyttä ollaan valmiita sivuuttamaan lemmikkien hyvinvoinnin kustannuksella (ks. Peacock, Chur-Hansen & Winefield 2012). Myös Putneyn (2014, 6–14) kuvaamat taloudelliset haasteet ja stressi esiintyvät aineistossa. Monissa vastauksissa kuvataan lemmikkien ruoan lisäksi myös lemmikkipalveluiden olevan merkittävä kuluerä, mikä kuvastaa johdannossa kuvaamaani Suomen virallisen tilaston aineistoa (SVT 2016). Vaikutukset ovat sekä yleisiä, etukäteen pääteltäviä olevia vaikutuksia ja spesifejä vaikutuksia, jotka eivät olisi olleet odotettavissa. Velkaantuminen on usein odotettavissa oleva tilanne, eli pinnallinen ja yleinen vaikutus. Masennuksen vaikeutuminen on toisaalta syvempi ja spesifimpi seuraus, jota ei välttämättä voisi odottaa. Lemmikkien pitäminen, tai lemmikistä luopuminen, ovat tuloksia, joiden vaikutukset voidaan KAIMEr-teoriassa luokitella syviksi vaikutuksiksi, jotka eivät näy pinnallisesti, mutta vaikuttavat merkitsevällä tavalla ihmisen minuuteen.

TAULUKKO 9 KAIMEr-yhteenvetotaulukko analyysin tuloksista

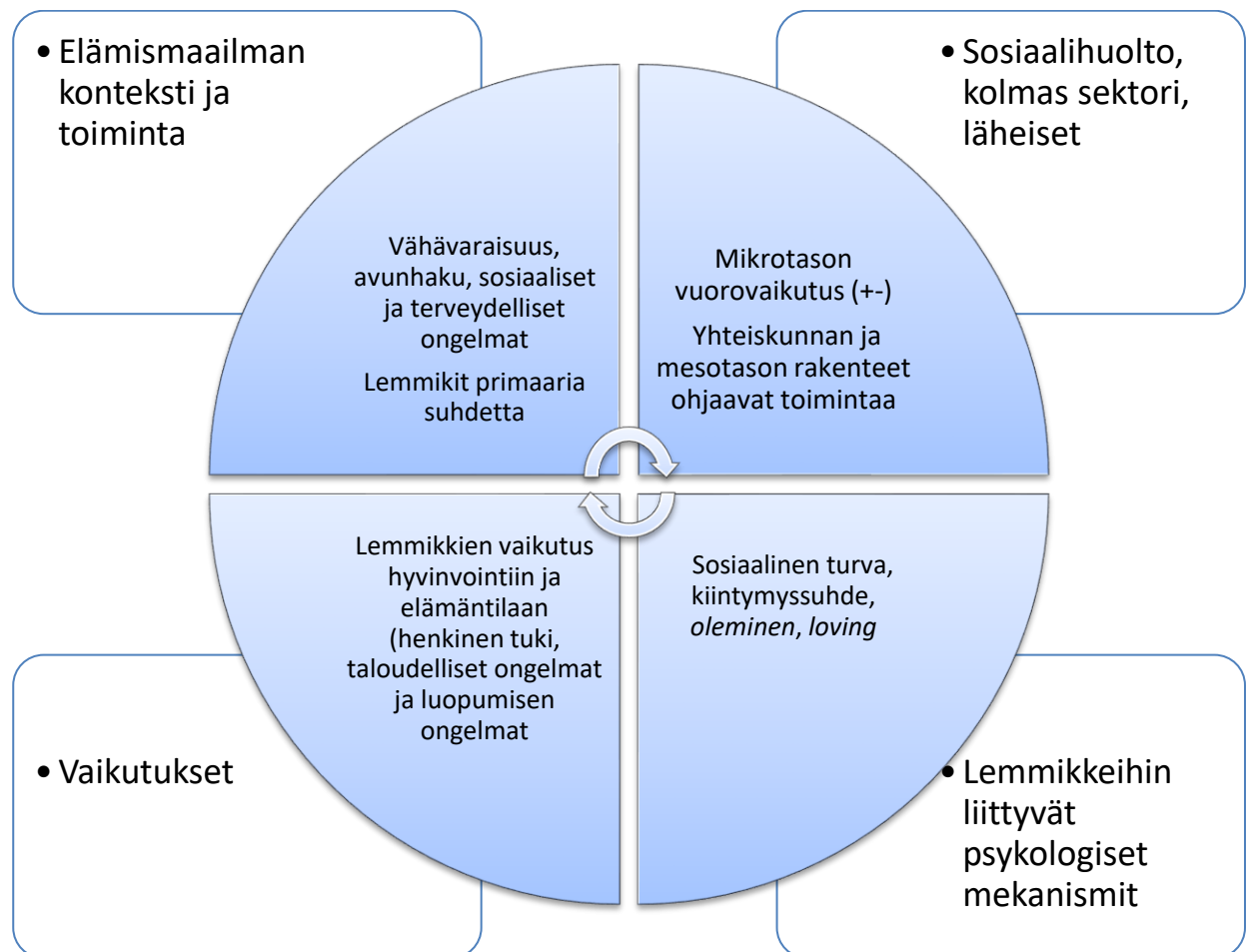
Pää- ja alakäsitteet	Esimerkit
2. Kontekstit 2.1. Yhteiskunnallinen ja kulttuurinen konteksti 2.2. Asiakkaan elämismaailma 2.2.1. <i>Pääasialliset suhteet ja elämismaailman tila</i> 2.2.2. <i>Toissijaiset suhteet ja elämismaailman tila</i> 2.3. Interventiokonteksti 2.3.1. <i>Suora interventiokonteksti</i> 2.3.2. <i>Epäsuora interventiokonteksti</i> 2.4. Kontekstimekanismit 2.4.1. <i>Makrotaso</i> 2.4.2. <i>Mesotaso</i> 2.4.3. <i>Mikrotaso</i>	Lemmikin kulttuurinen asema, köyhän asema, oikeus lemmikkiin, yksilön itsenäisyys, lainsäädännön ohjaus Läheiset ja lemmikit. Tilanteet +-, taloudelliset vaikeudet Organisaatiokäytännöt tukemisen mahdollisuuksissa Sosiaalihuollon yhteiskunnallinen funktio ja rahoitus Sosiaalihuollon ja kolmannen sektorin toimijoiden asema Läheisapu
6. Toimijat 6.1. Ensisijaiset tuen tarjoajat 6.2. Asiakkaat	Sosiaalihuolto (sosiaalitoimi, Kela) Vähävaraisuus, sosiaaliset ongelmat

<p>6.3. Muut interventiossa osallisena olevat toimijat 6.3.1. <i>Viralliset toimijat</i> 6.3.2. <i>Epäviralliset toimijat</i></p>	<p>Kolmannen sektorin toimijat Primaarin elämismaailman tuki</p>
<p>7. Interventiot – tuen sisältö 7.1. Sosiaalityöntekijän toiminta 7.1.1. <i>Formaali</i> 7.1.2. <i>Informaali</i> 7.2. Asiakkaan toiminta 7.3. Muiden tarjoama tuki 7.3.1. <i>Formaali</i> 7.3.2. <i>Informaali</i></p>	<p>Ei virallista tukea Sivuutuksen kokemuksia, huonoa kohtelu Avun hakeminen muualta, rahalainat Taloudelliset avustukset</p>
<p>8. Mekanismit 8.1. Sosiaaliset (tuen tarjoamisen) mekanismit 8.2. Sosiaalipsykologiset mekanismit 8.3. Psykologiset mekanismit</p>	<p>Lemmikkien sosiaalinen turva, kiintymyssuhteet, torjunnan kokemus sosiaalihuollosta, <i>oleminen</i></p>
<p>9. Tulokset ja vaikutukset 9.1. Tulokset 9.2. Vaikutukset (varhain havaittavat, lyhytaikaiset, pitkäaikaiset vaikutukset) 9.2.1. <i>Pinnalliset vaikutukset</i> 9.2.1.1. Yleiset 9.2.1.2. Spesifit 9.2.2. <i>Prosessivaikutukset</i> 9.2.3. <i>Syvävaikutukset</i> 9.2.3.1. Yleiset 9.2.3.2. Spesifit</p>	<p>Rahalainat/lemmikistä luopuminen Velkaantuminen, ruokavalion heikentyminen, omista terveystavoista tinkiminen Henkisen tuen säilyminen lemmikin pysyessä Mielenterveyden haasteiden vaikeutuminen lemmikeistä luopuessa</p>

Kertomuksissa lemmikit kuvastuvat kontekstoivina generatiivisina mekanismeina, jotka tuottavat erilaisia vaikutuksia (kuvio 2). Ensimmäisessä Tietoarkiston

vastauksessa lemmikin lopettamisen seurauksena kirjoittaja oli ajautunut vaikeisiin ja traumaattisiin elämäntilanteisiin. Lemmikkeihin liittyvät tilanne on ollut se ”ruuti”, joka syttyessään on aiheuttanut vaikeita seurauksia. Toisissa kertomuksissa lemmikit olivat toisaalta kirjoittajien kuvausten mukaan heitä hengissä pitävä tekijä, joita ilman he eivät olisi halunneet elää.

Generatiiviset mekanismit vaikuttavat myös muilla tasoilla. Kertomuksissa lemmikit yhdistetään henkiseksi tueksi ja hyvinvointia tuottaviksi tekijöiksi. Näiden vaikutusten taustalla voidaan argumentoida olevan ihmisen ja eläimen välisen suhteen mekanismeja, joista olen eritellyt lemmikkiyhteyden tuomaa sosiaalista turvaa, kiintymyssuhteita sekä hyvinvointiteoreettista *olemista*, jossa toisesta olennosta huolehtiminen ja sen kanssa eläminen tuottavat itsessään merkitystä ja hyvinvointia kirjoittajille.

KUVIO 2 Tutkimustulosten generatiivisten mekanismien tulkinta

Jos lemmikit eivät olisi merkityksellisiä vastaajille, olisi oletettavaa, että niistä luovuttaisiin tai luovuttaminen olisi helpompaa. Ihmisen ja eläimen väliset psykologiset mekanismit kuitenkin vaikuttavat toimivan niin, että lemmikit liitetään elämis-

maailman primaareiksi olennoiksi, joiden hyvinvoinnista vastaajat pyrkivät parhaansa mukaan huolehtimaan ja joista luopuminen on vaikeaa. Yhteys välittyy myös vastaajien elämismaailman muuhun ympäristöön, sillä useissa kertomuksissa kuvataan muiden läheisten antamaa tukea.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Olen tutkielmassani selvittänyt, miten aineistossani lemmikkeihin liittyvät kirjoitukset asettuvat KAIMEr-käsitteistön mukaan. Olen löytänyt aineistostani yhteneväisyyksiä, joissa kuvataan lemmikkeihin liittyviä tapahtumia sekä lemmikkejä itsessään primaarisina suhteina ja lemmikkejä koskevan tilanteet merkittävinä tapahtumina, jotka ovat vaikuttaneet sekä positiivisesti että haastavasti. Yhteiskunnallinen ja kulttuurinen konteksti on ohjannut sekä virallisten että epävirallisten toimijoiden epäsuoraa interventiokontekstia, jolloin tukitoimet ovat toimijoille joko mahdollisia tai mahdottomia. Sosiaalitoimen ja Kelan tapauksessa epäsuora interventiokonteksti ohjaa vastaajia hakemaan apua muualta, sillä työntekijät noudattavat organisatorisia käytäntöjä. Diakoniatyön ja kolmannen sektorin toimijoiden tapauksessa toisaalta organisaatiokäytännöt ohjaavat huomioimaan lemmikkimenot kuluina, mikä siinä tilanteessa mahdollistaa auttamisen. Kokonaisuudessaan on tulkittavissa, että yhteiskunnallisessa ja kulttuurisessa kontekstissa lemmikin asema ei ole rinnastettavissa organisaatorakenteiden perheenjäseniksi. Toisaalta organisatorisissa ohjeissa on kyse myös mesotason kontekstimekanismista, missä julkisen vallan organisaatiotason mekanismit ohjaavat toimimaan lakisäätöisellä yhdenvertaisuudella, mikä puolestaan pohjautuu lainopilliseen tulkintaan ja yhteiskunnalliseen ja kulttuuriseen kontekstiin. Toisaalta diakoniatöiminnan organisatorinen mesotasoympäristön henki on luultavasti erilainen kuin virallisten toimijoiden, mikä myös luo edellytykset toisenlaiselle toiminnalle.

Vastaajat ovat kuvanneet lemmikkejään olennoiksi, joista he pitävät huolta, mutta sekä olennoiksi, jotka pitävät huolta heistä itsestään. Suhteissa vaikutetaan toteutettavan hyvinvointiteoreettista *olemista* ja *loving:a*, mikä antaa ymmärtää näiden suhteiden olevan vastaajien elämismaailmassa primaareja ja merkittäviä suhteita. Tämä yhteys antaa ymmärtää, että elämismaailman primaareja suhteita ei ole mielekästä rajoittaa ainoastaan ihmissuhteisiin, vaan myös lemmikit voivat jäsentyä tulkin-

tani mukaan primaareihin suhteisiin, joiden tapahtumat voivat olla kriittisiä ja merkittäviä sekä positiivisella että vaikealla tavalla. Kuvasin luvussa 2 ihmisen ja eläimen välisen suhteen tutkimustuloksia ja monet niistä toistuvat omassa aineistossani, kuten: vastaajat ovat hyvinkin tyypillisesti sivuuttaneet oman terveydenhoitonsa lemmikkiensä hyvinvoinnin kustannuksella (ks. Peacock, Chur-Hansen & Winefield 2012), lemmikit ovat vähentäneet yksinäisyyttä ja masennusta (ks. esim. Sable 2013, Putney 2014) ja stressi lemmikeistä ja taloudelliset kustannukset aiheuttavat vaikeuksia (ks. Putney 2014). Jossain aineistoni kirjoituksissa *olemisen*, eli lemmikinpidon ja henkilökohtaisen kasvun yhteys on selkeä, mutta sosiaalisten suhteiden ja *loving*:n suhteen lemmikkien ja sosiaalisten suhteisen välinen yhteys ei ole niin selvä. Toisaalta *loving* kuitenkin viittaa merkittäviin kiintymyssuhteisiin vaikkapa perheen kanssa, ja vastaajat yhdistävät lemmikit usein perheenjäseniksi.

Lemmikkien tulkinta toimijoiksi on oma keskustelunaiheensa, ja tutkielmassani en ole liittänyt niitä toimijoiksi. Toisaalta vastaajat ovat liittäneet lemmikkeihinsä sellaisia piirteitä, joita vastaajat kuvaavat tueksi. Esimerkiksi tilanteissa, missä vastaaja on kuvannut pelastuneensa lemmikkinsä kanssa yhdessä tai lemmikkien tarjonseen henkistä ja fyysistä tukea, on kenties mahdollista tulkinta lemmikkien olevan epävirallisia toimijoita, joiden yhteistoiminta vastaajien kanssa tuottaa sekä pinnallisia vaikutuksia, prosessivaikutuksia sekä syvävaikutuksia. Kenties tämänkaltaisen tulkinta on toisaalta ontuvaa, sillä on keskustelu eläimien intentionaalisuudesta ja toimijuudesta on oma, kehittyvä tutkimuksenalansa. Blom ja Morén (2010, 102–103) liittävät mikrotason mekanismien pohjarakenteeksi ihmisen toiminnan tarkoituksellisuuden (*human intentionality*), joka ajaa henkilöiden motiiveja, harkintoja ja valintoja. Motiivit, harkinnat ja valinnat osaltaan toimivat mikrotason vuorovaikutuksen, kuten eleiden ja puheen, avulla, mitä sosiaaliset ja materiaaliset rakenteet myös ohjaavat. Se, millä tasolla eläinten toimintaa voidaan tulkita tarkoituksellisuuden kautta, on oma tutkimusalansa ja johon en ota tässä yhteydessä enempää kantaa.

Blom ja Morén ovat rakentaneet KAIMEr-teoriaa nimenomaan sosiaalityöllisten interventioiden tutkimiseen, joten sinänsä sen soveltaminen tutkielmani kaltaisella tavalla ei välttämättä ole erityisen mielekästä. Tutkielman aineistonkeruun olisi voinut toteuttaa myös toisin, esimerkiksi haastatteluaineistolla, joka olisi voinut mahdollistaa KAIMEr-teorian tarkoituksenmukaisemman hyödyntämisen. Kuitenkin koen, että kattavamman aineiston puuttuessa myös oma aineistoni soveltuu lemmikkieläinten teoreettiseen inklusioon. Toisaalta osat KAIMEr:n käsitteistöä eivät aineistooni sovellu: esimerkiksi käsite 4.1 liittyy sosiaalisiin tuen tarjoamisen mekanismeihin, jossa nimenomaan tarkastellaan sosiaalityöntekijän toimintaa neljällä eri mekanismilla. Tämänkaltaiset mekanismit olen joutunut sivuuttamaan, sillä aineistosta ei ole mahdollista havainnoida näitä riittävällä tavalla. Toisaalta jotain psykologisia mekanismeja on mahdollista tunnistaa vastaajien teksteistä, ja olen pyrkinyt peilaamaan psykologia

mekanismeja myös ihmisen ja eläimen välisen teoreettisen kirjallisuuden kautta. Toisaalta maisterintutkielmaani lukeissa on tarpeellista huomioida teoreettiset taustatekijät: kirjoittaja ei ole psykologi taikka psykologian opiskelija, joten psykologisten mekanismien tunteminen ja diskurssit ovat pinnallisia. Tästä syystä näitä psykologisten mekanismien tuloksia on tarkasteltava kriittisellä silmällä.

Kriittisen realismin, eli KAIMEr-teorian teoreettinen pohja, nimenomaan korostaa muiden tieteenalojen hyödyntämisen tärkeyttä. Samalla kun muita tutkimusteorioita tarkastellaan, niin myös arvioidaan niiden soveltuvuutta ja pyritään valitsemaan tutkimuksentarkoitukseen sopivimmat teoriat teoreettisen arvioinnin pohjalta. Vaikka KAIMEr-teorian pohja ei niinkään ohjaa huomioimaan substanssina eläimiä, niin kuten Blom ja Morén (2010, 116–117) ovat kirjoittaneet, teoriaa voidaan käyttää muiden teorioiden rinnalla eivätkä ne kumoa toisiaan, vaan parhaimmillaan täydentävät toisiaan. Samalla KAIMEr-teoria antaa hyvän pohjan teoreettiselle jatkorakentamiselle. (Blom & Morén 2010, 116–117.) Tästä syystä olen kokenut mielekkääksi pyrkiä aineistoni rajaamalla tavalla täydentämään KAIMEr-teoriaa vastaajien lemmikinäkemyksillä, ja lopputulemana koen niiden huomioinnin antavan lisävaloa ”mustan laatikon” valaisemiseen.

Aineistoni analyysin perusteella lemmikkien merkityksen huomiointi voi olla sosiaalityön asiakastyössä ainakin emotionaalisella tasolla suotuisaa, vaikkakaan erityistä harkinnanvaraista tukea ei olisikaan mahdollista myöntää. Pohjaan kirjoittamaani myös siihen, miten sosiaalityöllinen interventio voidaan mieltää myös työskentelytavoiksi (ks. Raunio 2009): intervention ei siis tarvitse olla virallinen ja valituskelpoinen sosiaalityön päätös, vaan se voi olla myös tietoista työskentelyn tapaa. Tutkimukseni puutteet ovat huomionarvoisia, mutta toisaalta tarkoituksenankaan ei ole ollut tuottaa läpivalaisevaa katsausta, vaan ainoastaan avartaa KAIMEr-teorian mahdollisuuksia ja harkinnanvaraakaan myös lemmikkien huomioimiseen sosiaalityön asiakkaiden elämässä ja interventiotutkimuksessa. Aineistosta puuttuu monenlaisia sosiaalityöntekijän työroolissa havaitsemiani arkipäivän kokemuksia ja vastaan tulleita tilanteita, mikä toisaalta on tutkimukseni heikkous, mutta toisaalta myös vakuutus lemmikkien huomioinnin merkityksestä ja jatkotutkimuksen tarpeesta. Jatkotutkimuksissa olisi toivottavaa esiintyvän arkikokemuksen tilanteita, missä interventioiden toteutumisen tai muutoksen haasteena on ihmisen huoli lemmikistään tai lemmikistä luopuminen vaikeus.

Sosiaalityön teoreettisessa kirjallisuudessa ja opinnäytetöissä tuodaan jatkuvasti ilmi asioita, joita sosiaalityössä tulisi huomioida, ja osaltani olen lyömässä oman lemmikkilusikkani tähän kekkoon. Vastaajien kokemuksissa lemmikit ovat olleet hyvinkin merkittäviä heidän elämismaailmansa olentoja, joihin liittyvillä tilanteilla on ollut omat vaikutuksensa ja ovat olleet huomattava osa aineistoni vastaajien elämää. Tutkielmaani aloittaessani olin pohtinut, tulisiko myös lemmikit katsoa merkittäviksi ja

primaareiksi sosiaalisiksi suhteiksi. Itse vastaan aineistoni ja kokemusteni puolesta kyllä. Ymmärrän asian tulkinnanvaraisuuden, mutta tutkielmassani olen havainnoinut vastaajien kirjoituksista tekijöitä, jotka viittaavat lemmikkien vahvaan merkityksellisyyteen heidän elämässään.

LÄHTEET

- Allardt, Erik. (1993). Having, loving, being: An alternative to the Swedish model of welfare research. Teoksessa Martha Nussbaum, ja Amartya Sen (toim.), *The Quality of Life* (s. 88–94). Oxford: Clarendon Press.
- Anderson, David C.. (2004). The Human-Companion Animal Bond. *The Reference Librarian* 41:86 (s. 7–23). https://doi.org/10.1300/J120v41n86_02
- Antonacopoulos, Nikolina M. Duvall ja Timothy A. Pychyl. (2008). Examination of the relations between social support, anthropomorphism and stress among dog owners. *Anthrozoös*, 21:2: (s. 139–152).
<https://doi.org/10.2752/175303708X305783>
- Arkow, Phil. (2020). Human-Animal Relationships and Social Work: Opportunities Beyond the Veterinary Environment. *Child & Adolescent Social Work Journal: C & A*, 37:6 (s. 573–588). <https://doi.org/10.1007/s10560-020-00697-x>
- Barker, Sandra B., ja Aaron R. Wolen. (2008). The Benefits of Human-Companion Animal Interaction: A Review. *Journal of Veterinary Medical Education*, 35:4 (s. 487–495). <https://doi.org/10.3138/jvme.35.4.487>
- Beck, A. M. ja A. H. Katcher. (1984). New look at pet-facilitated therapy. *Journal of the American Veterinary Medical Association*, 184:4, (s. 414–421).
- Beck, Lisa, ja Elizabeth A. Madresh. (2008). Romantic Partners and Four-Legged Friends: An Extension of Attachment Theory to Relationships with Pets. *Anthrozoös*, 21:1 (s. 43–56). <https://doi.org/10.2752/089279308X274056>
- Bhaskar, Roy. (1998). Philosophy and scientific realism. Teoksessa Margaret Archer, Roy Bhaskar, Andrew Collier, Tony Lawson ja Alan Norrie (toim.), *Critical Realism: Essential Readings* (s. 16–47). Routledge.
- Blom, Björn ja Stefan Morén. (2010). Explaining Social Work Practice–The CAIMEr Theory. *Journal of Social Work*, 10:1 (s. 98–119).
<https://doi.org/10.1177/1468017309350661>
- Collis, Glyn M. ja June McNicholas. (1997). A theoretical basis for health benefits of pet ownership. Teoksessa Cindy C. Wilson ja Dennis. C. Turner (toim.), *Companion animals in human health* (s. 105–122). Sage Publications.
- Friedmann Erika, Aaron Honori Katcher, James J. Lynch ja Sue Ann Thomas. (1980). Animal companions and one-year survival of patients after discharge from a coronary care unit. *Public health reports*, 95:4 (s. 307–312).
- Hanrahan, Cassandra. (2011). Challenging Anthropocentrism in Social Work Through Ethics and Spirituality: Lessons from Studies in Human-Animal Bonds. *Journal of Religion & Spirituality in Social Work: Social Thought*, 30:3 (s. 272–293). <https://doi.org/10.1080/15426432.2011.587387>
- Haraway, Donna J.. (2003). The companion species manifesto: Dogs, people, and significant otherness. Prickly Paradigm Press.
- Herzog, Harold. (2011). The Impact of Pets on Human Health and Psychological Well-Being: Fact, Fiction, or Hypothesis? *Current Directions in Psychological Science*, 20:4 (s. 236–239). <https://doi.org/10.1177/0963721411415220>

- Kahilaniemi, Eeva. (2016a). Eläinavusteinen interventio - asiakkaan toiminnallisuuden tukeminen koira-avusteisin menetelmin – kirjaprojekti. AMK-opinnäytetyö, Turun ammattikorkeakoulu.
- Kahilaniemi, Eeva (2016b) Eläinavusteinen interventio. Asiakkaan toiminnallisuuden tukeminen koira-avusteisin menetelmin. Tampere: Eeva Kahilaniemi/Voimatassu Ky.
- Karen Allen, Barbara E. Shykoff ja Joseph L. Izzo. (2001). Pet ownership, but not ACE inhibitor therapy, blunts home blood pressure responses to mental stress. *Hypertension (Dallas, Tex. 1979)*, 38:4 (s. 815–820).
<https://doi.org/10.1161/hyp.38.4.815>
- Pöysä, Jyrki. (ei pvm.) Kirjoituskutsut. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja].
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>. Viitattu 06.03.2024.
- Laatu, Markku. (2012). Lemmikkieläimet hyvinvoinnin ja sosiaalisen turvan tuottajina. Teoksessa Tuula Helne ja Tiina Silvasti (toim.), *Yhteyksien kirja: Etappeja ekososiaalisen hyvinvoinnin poluilla* (s. 255–269). Helsinki: Kelan tutkimusosasto.
- Laing, Melissa ja Christopher Maylea. (2018). They Burn Brightly, But Only for a Short Time: The Role of Social Workers in Companion Animal Grief and Loss. *Anthrozoös*, 31:2 (s. 221–232). <https://doi.org/10.1080/08927936.2018.1434062>
- Lipponen, Maija, Aino-Elina Vehmasto, Arto Salonen ja Tomi Mäki-Opas. (2023). Ohjaajien käsityksiä sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuvan hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä ja hevosen roolista asiakastyössä. *Sosiaalipedagogiikka*, 24 (s. 45–76).
<https://doi.org/10.30675/sp.126111>
- Matthies, Aila-Leena, Anu-Riina Svenlin ja Kati Turtiainen (toim.). (2021). Aikuissosiaalityö: tieto, käytäntö ja vaikuttavuus. Gaudeamus.
- Matsuoka, Atsuka, John Sorenson, Taryn Mary Graham ja Jasmine Ferreira. (2020). No pets allowed: A trans-species social justice perspective to address housing issues for older adults and companion animals. *Aotearoa New Zealand Social Work* 32:4 (s. 55–68). <https://doi.org/10.11157/anzswj-vol32iss4id793>
- McConnell, Allen R., Christina M. Brown, Tonya M. Shoda, Laura E. Stayton ja Colleen E. Martin. (2011). Friends With Benefits: On the Positive Consequences of Pet Ownership. *Journal of personality and social psychology*, 101:6 (s. 1239–1252). <https://doi.org/10.1037/a0024506>
- McNicholas, June, Andrew Gilbey, Ann Rennie, Sam Ahmedzai, Jo-Ann Dono ja Elizabeth Ormerod. (2005). Pet ownership and human health: A brief review of evidence and issues. *BMJ*, 331:7527, (s. 1252–1254).
<https://doi.org/10.1136/bmj.331.7527.1252>
- Näre, Lena (Helsingin yliopisto) ja Suomalaisen Kirjallisuuden Seura (SKS). (2018). Työttömän tarina -kirjoituskilpailu 2018 [sähköinen tietoaaineisto]. Versio 1.0 (2020-06-23). Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [jakaja].
<http://urn.fi/urn:nbn:fi:fsd:T-FSD3393>

- Parker, Gordon, Aimée Gayed, Catherine Owen, Matthew P. Hyett, Therese Hilton, ja Gabriella A. Heruc. (2010). Survival Following an Acute Coronary Syndrome: A Pet Theory Put to the Test: Pets and Survival Following an ACS. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 121 (s. 65-70). <https://doi.org/10.1111/j.1600-0447.2009.01410.x>
- Peacock, Jasmin, Anna Chur-Hansen ja Helen Winefield. (2012). Mental Health Implications of Human Attachment to Companion Animals. *Journal of Clinical Psychology* 68:3 (s. 292-303). <https://doi.org/10.1002/jclp.20866>
- Pietarinen, Riikka. (2017). Eläinavusteinen työskentely sosiaalityössä: Oppilaiden ja kuraattorin kokemuksia eläinavusteisesta koulukuraattorin työstä. Pro gradu -tutkielma, Itä-Suomen yliopisto. <https://erepo.uef.fi/handle/123456789/17969>
- Pulkkinen, Saija ja Sini Seivo. (2021). "Mä saan silitellä puoltoist tuntii koiraa. Se riittää." – Yliopisto-opiskelijoiden kokemukset koira-avusteisesta toiminnasta Opiskelijan Kompassin ryhmäohjauksessa. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto.
- Putney, Jennifer M. (2014). Older Lesbian Adults' Psychological Well-Being: The Significance of Pets. *Journal of Gay & Lesbian Social Services*, 26:1 (s. 1-17). <https://doi.org/10.1080/10538720.2013.866064>
- Raunio, Kyösti. (2009). Positivismi – havaintoon perustuva teoria. Teoksessa Mäntysaari, Mikko, Anneli Pohjola, Tarja Pösö, Timo Pohjola, Mikko Mäntysaari, Marjo Kuronen ja Aila-Leena Matthies (toim.), *Sosiaalityö ja teoria* (s. 161-182). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Rhoades, Harmony, Hailey Winetrobe ja Eric Rice. (2015). Pet Ownership among Homeless Youth: Associations with Mental Health, Service Utilization and Housing Status. *Child psychiatry and human development*, 46:2 (s. 237-244). <https://doi.org/10.1007/s10578-014-0463-5>
- Risley-Curtiss, Christina. (2010) Social Work Practitioners and the Human-Companion Animal Bond: A National Study. *Social Work*, 55:1 (s. 38-46). <https://doi.org/10.1093/sw/55.1.38>
- Risley-Curtiss, Christina, Lynn C. Holley ja Sulamita Kodiene. (2011). They're there for you: Men's relationships with companion animals. *Families in Society*, 92:4 (s. 412-418). <https://doi.org/10.1606/1044-3894.4152>
- Rujoiu, Octavian ja Valentina Rujoiu. (2013). Human-Animal Bond: Loss and Grief. A Review of the Literature. *Revista de Asistentă Socială*, 3 (s. 163-171).
- Sable, Pat. (2013). The Pet Connection: An Attachment Perspective. *Clinical Social Work Journal*, 41:1 (s. 93-99). <http://dx.doi.org/10.1007/s10615-012-0405-2>
- Schuurman Nora. (2012). Hevoset hevosina: Eläimen ja sen hyvinvoinnin tulkinta. Itä-Suomen yliopisto. *Publications of the University of Eastern Finland, Dissertations in Social Sciences and Business Studies* 37. Väitöskirja. Saatavilla https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/10561/urn_isbn_978-952-61-0665-6.pdf
- Staats, Sara ja Karen Horner. (1999). Allocating Time to People and Pets: Correlates With Income and Well-Being in a Midwest Community Sample. *The journal of psychology*, 133:5 (s. 541-552). <https://doi.org/10.1080/00223989909599761>

- Strand, Elizabeth B. ja Catherine A. Faver. (2005). Battered Women's Concern for Their Pets: A Closer Look. *Journal of Family Social Work*, 9:4 (s. 39–58).
https://doi.org/10.1300/J039v09n04_04
- Svenlin, Anu-Riina, Aila-Leena Matthies ja Kati Turtiainen. (2021). Johdanto: Aikuissosiaalityö ja KAIMEr-teoria sen tietopohjan jäsentäjänä. Teoksessa Aila-Leena Matthies, Anu-Riina Svenlin ja Kati Turtiainen (toim.), *Aikuissosiaalityö: tieto, käytäntö ja vaikuttavuus* (s. 7–26). Gaudeamus.
- SVT, Suomen virallinen tilasto. (2016). Kotitalouksien kulutus [verkkójulkaisu]. ISSN=1798-3533. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu 16.8.2022 osoitteesta
http://www.stat.fi/til/ktutk/2016/ktutk_2016_2020-04-20_tie_001_fi.html
- Tower, Roni Beth, ja Maki Nokota. (2006). Pet companionship and depression: Results from a United States Internet sample. *Anthrozoös*, 19:1: (s. 50–64).
<https://doi.org/10.2752/089279306785593874>
- Turunen, Elina (Helsingin yliopisto) ja Isola, Anna-Maria. (2019). Arkipäivän kokemuksia köyhyydestä -kirjoituskilpailu 2019 [sähköinen tietoaaineisto]. Versio 1.0 (2020-11-25). Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [jakaja].
<http://urn.fi/urn:nbn:fi:fsd:T-FSD3475>
- Vainio, Iris, Jaakko Hilppö, Henri Pesonen ja Elina Kontu. (2022). Autismikirjon oppilaan vuorovaikutus opettajan ja kasvatuskoiran kanssa: Aloitteet, katse ja puheen määrä. *Puhe ja kieli*, 42:1 (s. 45–68). <https://doi.org/10.23997/pk.119693>
- Wells, Deborah L.. (2009). Associations Between Pet Ownership and Self-Reported Health Status in People Suffering from Chronic Fatigue Syndrome. *The journal of alternative and complementary medicine (New York, N.Y.)*, 15:4: (s. 47–413).
<https://doi.org/10.1089/acm.2008.0496>
- Wright, Joel David, Donna Kritz-Silverstein, Deborah J. Morton, Deborah L. Wingard ja Elizabeth Barrett-Connor. (2007). Pet Ownership and Blood Pressure in Old Age. *Epidemiology (Cambridge, Mass.)*, 18:5 (s. 613–618).
<https://doi.org/10.1097/EDE.0b013e3181271398>

LIITTEET

LIITE 1 KERÄÄMÄNI AINEISTON WEBROPOL-KYSELYLOMAKE (VÄÄRISTYNYT TEKSTIN-KÄSITTELYOHJELMASSA)

Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

Hei! Kiitos, kun osallistut kirjoituspyyntöni. Suosittelen, että kirjoitat pidemmät vastaukset ensiksi tietokoneellesi, josta siirrät ne vastauskenttään. Voit myös tallentaa kaikki vastauksesi ja jatkaa myöhemmin erillisistä nappuloista alussa, keskellä tai lopussa.

Alla on mukana myös taustoittavia kysymyksiä. Halutessasi voit vastata niihin; niiden täyttäminen ei ole välttämätöntä, mutta tuo analyysiin lisätietoa esimerkiksi kunnittain vaihtelevista käytännöistä. Tarpeen vaatiessa tarkentaa vastauksiasi lisätietokentässä. Tärkeintä on kuitenkin saada kertomuksesi kuuluviin, joten älä huolehdi jos jokin kenttä jää täyttämättä.

Voit kysyä minulta sähköpostitse lisätietoja, tarkennuksia tai kysymyksiä,

-
seheolsa@student.jyu.fi

Seppo

Sarkanen

Maakunta (Voit valita useamman. Jos vastauksesi sijoittuu useampaan, voit tarkentaa tätä vastauksessasi)

- Ahvenanmaa
- Etelä-Karjala
- Etelä-Pohjanmaa
- Etelä-Savo
- Kainuu
- Kanta-Häme
- Keski-Pohjanmaa
- Keski-Suomi
- Kymenlaakso
- Lappi
- Pirkanmaa
- Pohjanmaa
-

Pohjois-Karjala

Pohjois-Pohjanmaa

Pohjois-Savo

Päijät-Häme

Satakunta

Uusimaa

Varsinais-Suomi

Ikä (Voit valita useamman. Jos vastauksesi sijoittuu useampaan, voit tarkentaa tätä vastauksessasi)

<18

18–29

30–49

50–69

70<

Sukupuoli (Voit jättää myös vastaamatta)

Mies

Nainen

Muu

Millaisia lemmikkejä sinulla on vastauksesi aikaisissa tilanteissa?

Minkälaisia haastavia tilanteita sinulla on ollut lemmikkiesi kanssa ja miten sosiaalitoimi on huomioinut tai jättänyt huomioimatta tilanteet? Minkälaisia seurauksia asioilla on ollut, tai mitä sen jälkeen on tapahtunut? Miten olet selviytynyt näistä tilanteista?

Oletko tinkinyt omista menoistasi kustantaaksesi lemmikkisi menoja?

Kyllä, toistuvasti

Satunnaisesti

Ei ainakaan vielä

Kerro näistä tilanteista

Onko lemmikillesi kustannettu hoitopaikka, kun olet ollut itse esimerkiksi terveystilanteen vuoksi estynyt tätä hoitamaan?

Kyllä

Ei, vaikka tarve olisi ollut

En ole hakenut

Kerro näistä tilanteista

Oletko saanut perheeltä tai ystävilta lainaa tai muuta tukea eläinten hoitamiseen tai onko diakonia tukenut eläimiin liittyviä menoja?

Kyllä, toistuvasti

Silloin tällöin

En ole pyytänyt

Kerro tarkemmin keneltä olet tukea saanut ja millaista tuki on ollut

Halutessasi voit kertoa, mitä lemmikkisi merkitsevät sinulle.

Lisätietoja

Vastaukseni saa arkistoida Yhteiskuntatieteelliseen tietoaarkistoon (<https://www.fsd.tuni.fi/fi>) luovutettavaksi tutkimukseen ja ylempiin opinnäytteisiin. *

Kyllä

Ei

LIITE 2 TYÖTTÖMÄN TARINA -KIRJOITUSKILPAILU 2018:N OHJEET

WWW.FINLIT.FI/KERUUT

TYÖTTÖMÄN TARINA

KIRJOITUSKILPAILU TYÖTTÖMYDESTÄ 1.5.–31.10.2018

Vuoden 2009 talouskriisin jälkeen työttömyys kasvoi Suomessa jälleen. Vaikka talouskasvu alkoi uudelleen, on työttömyyden vähentäminen osoittautunut vaikeaksi. Julkisuudessa on keskusteltu vilkkaasti työllistämisen keinoista, työttömien aktivoinnista ja kannustinloukkujen purkamisesta. Työttömien oma ääni on julkisessa keskustelussa jäänyt talouspoliittisen puheen varjoon.

SKS järjesti *Työttömän tarina* -kirjoituskilpailun vuonna 1993. Nyt haluamme jälleen kerätä työttömien tarinoita.

Kirjoittamisen apuna voit käyttää seuraavia kysymyksiä:

- Kerro, millaista on olla vailla työtä, jolla tulee toimeen. Kerro omista kokemuksistasi. Voit kertoa myös siitä, kuinka läheisen työttömyys sinuun vaikuttaa.
- Kerro, miten jouduit työttömäksi ja miltä työn menettäminen tuntui. Mistä työttömäksi joutuminen mielestäsi johtuu?
- Kerro arjastasi ja ajatuksistasi. Kuinka pärjät nykyisessä tilanteessa? Miten järjestät arkesi? Mitä tunteita työttömyys sinussa herättää? Mitä ajattelet työn merkityksestä ja ovatko ajatuksesi siitä muuttuneet?
- Mitä kokemuksia ja ajatuksia sinulla on työllistämistoimenpiteistä ja työttömien palveluista kotipaikkakunnallasi? Millaista toimintaa työttömät itse järjestävät?
- Mitä ajattelet kotimaasi tulevaisuudesta? Mitä tulevaisuudensuunnitelmia ja odotuksia sinulla on?

Vastaukset arkistoidaan SKS:n arkistoon ja Yhteiskuntatieteelliseen tietoaarkistoon. Tiedotamme keruun tuloksista keväällä 2019.

Kirjoituskilpailun pääpalkinto on 500 euroa. Lisäksi jaamme 100 euron tunnuspalkintoja ja arvomme kirjepalkintoja.

Palkintolautakuntaan kuuluvat presidentti Tarja Halonen (pj.), kirjailija Sirpa Kähkönen, emeritusprofessori Sakari Heikkinen, toimittaja Timo-Erkki Heino, apulaisprofessori Lena Näre ja arkistonjohtaja Outi Hupaniittu.

Keruun järjestävät Suomalaisen Kirjallisuuden Seura ja apulaisprofessori Lena Näre.

VASTAUSOHJEET

Kirjoita omalla kielelläsi ja tyylilläsi. Kirjoita vastaukseesi suostumukseksi siihen, että lähettämäsi aineisto arkistoidaan nimellä tai nimimerkillä SKS:n arkistoon ja, että aineiston saa luovuttaa Tietoarkistoon käsiteltäväksi ja luovutettavaksi tutkimukseen, opetukseen ja opiskeluun.

Otamme vastaan myös valokuvia. Lähettämällä kuvat annat suostumukseksi kuvien arkistointiin SKS:n arkistoon sekä niiden tutkimiseen ja julkaisemiseen arkiston sääntöjä noudattaen. Muista kuvaluovutuksista ota yhteyttä arkistokuvat@finlit.fi.

Tutustu SKS:n arkiston keruuohjeisiin www.finlit.fi/luovutus_ja_keruuohjeet.

Lähetä kirjoituksesi 31.10.2018 mennessä

- verkkolomakkeella osoitteessa www.finlit.fi/tyottoman_tarina tai
- postitse osoitteeseen Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, arkisto, PL 259, 00171 Helsinki, merkitse kuoreen tunnus "Työttömän tarina" tai
- sähköpostin liitetiedostona osoitteeseen keruu@finlit.fi, merkitse aihekenttään tunnus "Työttömän tarina".

Lisätietoja:
SKS:n arkisto, puh. 0201 131 240, keruu@finlit.fi
Lena Näre, [yhteystiedot poistettu]

LIITE 3 ARKIPÄIVÄN KOKEMUKSIA KÖYHYYDESTÄ -KIRJOITUSKILPAILU 2019:N OHJEET

Arkipäivän kokemuksia köyhyydestä -kirjoituskilpailu

Järjestämme kirjoituskilpailun, jonka aiheena on köyhyys arjessa. Keräämme tavallisten ihmisten kokemuksia siitä, minkälaista on olla köyhä nyky-Suomessa. Tavoitteena on lisätä ymmärrystä suomalaisesta köyhyydestä.

Toivomme, että kirjoitat vapaamuotoisesti omin sanoin siitä, miten köyhyys tuli elämäsi ja mitä keinoja käytät arjessa pärjätäksesi. Tärkeää on, että kirjoitat omista kokemuksistasi ja että kerrot, mihin ajankohtaan kokemuksesi suunnilleen sijoittuvat.

Palkitsemme kirjoitukset

1. palkinto 3 x 500 €
2. palkinto 3 x 100 €

Palkinnonsaajat valitsee raati, johon kuuluvat Jouko Karjalainen, Meri Larivaara, Juha Mikkonen, Anna-Stina Nykänen, Maria Ohisalo ja Mathias Rosenlund.

Palkintokriteerit

- omasta elämästä todenmukaisesti ja suorasanaisesti kerrottu
- kuvaa tämän ajan köyhyyttä
- tuo myös uusia näkökulmia köyhyyteen

Lähetäessäsi kirjoituksesi

- lisää viestiin nimesi, puhelinnumerosi ja sähköpostiosoitteesi/osoitteesi. Nämä tiedot muodostavat henkilörekisterin. Tutustu tietosuojailmoitukseen, jossa kerrotaan tietojen käyttämisestä <https://blogs.helsinki.fi/arkipaivankokemuksiakoyhydesta/files/2019/07/Tietosuojailmoitus.pdf>
- lisää viestiin seuraava lause: "Kirjoitukseni saa arkistoida Tietoarkistoon. Tutkijat saavat arkistoida yhteystietoni seurantakeruuta varten". Näin kirjoituksesi voidaan arkistoida tutkimuskäyttöä varten. Voit keskeyttää tutkimukseen osallistumisesi milloin tahansa ilmoittamalla siitä järjestäjille.
- Voit osallistua myös pelkkään kilpailuun.

Vastaa mielelläni kysymyksiin ja kiitän lämpimästi osallistumisestasi.

Elina Turunen, väitöskirjatutkija, Helsingin yliopisto
[yhteystiedot poistettu]

Kirjoitusohjeet

- Kirjoituksen pituus voi olla enintään 10 sivua / 30 000 merkkiä. Pienet ja lyhyetkin kirjoitukset ovat arvokkaita.
- Voit kirjoittaa nimimerkillä. Älä käytä samaa nimimerkkiä, jota käytät muualla, vaan keksi nimimerkki vain tätä kirjoituskilpailua varten. Vältä kirjoituksessasi oikeiden nimien käyttöä silloin, kun kerrot yksityisistä henkilöistä. Hälvennä jo kirjoitusvaiheessa asioita, joiden perusteella sinut tai muut henkilöt voisi tunnistaa.
- Lisää kirjoitukseesi tiedot sukupuolestasi, iästäsi, paikkakunnastasi, koulutuksestasi ja ammatistasi tai entisestä ammatistasi. Nämä tiedot ja mahdollinen nimimerkkisi liitetään kirjoitukseesi, kun se arkistoidaan.
- Kilpailuun voivat osallistua täysi-ikäiset henkilöt.
- Tutkimushankkeen päätyttyä kirjoituksesi arkistoidaan Tietoarkistoon (www.fsd.uta.fi) tieteellistä tutkimus- ja opetuskäyttöä sekä yliopistojen ylempiä opinnäytteitä varten. Arkistoituja kirjoituksia käytäviltä edellytetään aineiston käyttöä koskeva käyttöehtositoumus. Kirjoituksiasi käsitellään tietosuoja-asetuksen mukaisesti akateemisen ja kirjallisen ilmaisun tarkoitukseen.
- Tutkijat säilyttävät henkilö- ja yhteystiedot sisältävän koodiavaimen mahdollisia vapaaehtoista seurantatutkimusta koskevia yhteydenottoja varten. Rekisterinpitäjä on Helsingin yliopisto. Yhteyshenkilöt ovat Elina Turunen [yhteystiedot poistettu] ja Anna-Maria Isola [yhteystiedot poistettu].
- Sinulla on oikeus peruuttaa suostumus, saada pääsy yhteystietoihisi, oikaista niitä ja rajoittaa ja vastustaa niiden käsittelyä.
- Kilpailuaika on 3.7.-15.10.2019. Lähetä kirjoituksesi sähköpostin liitetiedostona osoitteeseen [yhteystiedot poistettu] tai käsin kirjoitettu teksti osoitteeseen Elina Turunen, [yhteystiedot poistettu].

Kirjoituskilpailun järjestävät: Elina Turunen (Helsingin yliopisto), Heikki Hiilamo (Helsingin yliopisto) ja Eeva-Maria Grekula (Turun yliopisto), Anna-Maria Isola, EAPN-Fin – Suomen köyhyyden ja syrjäytymisen vastaisen verkoston kansalaistointaryhmä sekä Kuka kuuntelee köyhää? -verkosto

Kirjoituskilpailua ovat tukeneet: EAPN-Fin – Suomen köyhyyden ja syrjäytymisen vastainen verkosto, MIELI Suomen Mielenterveys ry, Työttömien Keskusjärjestö ry,

Mannerheimin lastensuojeluliitto, Suomen Setlementtiliitto ry, Takuusäätiö, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK, Kirkon Diakonia ja sielunhoito, Suomen Punainen Risti sekä Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry.

Kirjoituskilpailun tulokset julkaistaan 31.3.2020 mennessä kilpailun verkkosivuilla (<https://blogs.helsinki.fi/arkipaivankokemuksiakoyhydesta>). Palkinnon saajiin otetaan yhteyttä henkilökohtaisesti, ja heidän kanssaan sovitaan kirjoitusten julkaisemisesta.

Helsingin yliopiston Ihmistieteiden eettisen ennakoarvioinnin toimikunta on antanut lausunnon tutkimuksen eettisyydestä 16.4.2019.